

3. Ekonomický vývoj

Makroekonomický rámec

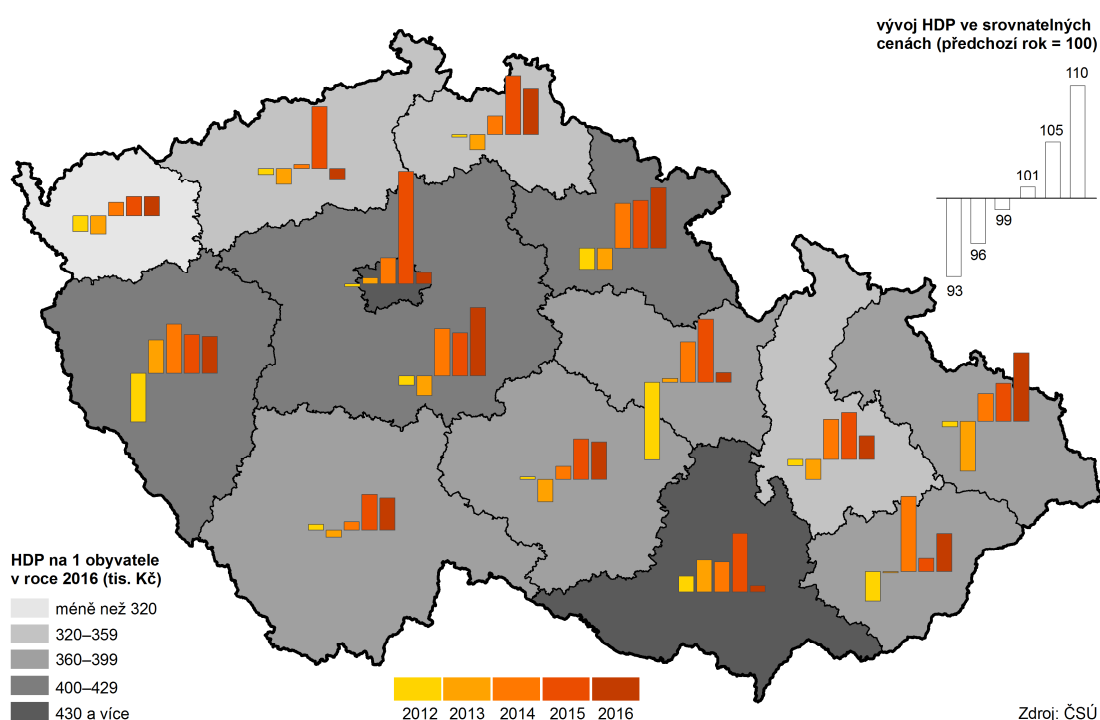
Ekonomická výkonnost kraje patří k předním v ČR.

Ekonomická výkonnost Středočeského kraje patřila v posledních letech v regionálním srovnání ČR k těm předním. Makroekonomické ukazatele dosahovaly často druhých nejvyšších hodnot hned po hl. m. Praze, jejíž ekonomická výkonnost značně převyšuje všechny kraje. Z hlediska dvacetiletého vývoje došlo k posunu Středočeského kraje na přední příčky v rámci republikového žebříčku a upevnění pozice ekonomicky výkonného regionu.

Hodnota krajského HDP na obyvatele byla v ČR 4. nejvyšší.

Hodnota hrubého domácího produktu (HDP) dosáhla ve Středočeském kraji v roce 2016 výše 552,5 mld. Kč. Na jednoho obyvatele tak připadalo 414,4 tis. Kč (15 328 EUR), což byla 4. nejvyšší hodnota mezi kraji (po hl. m. Praze, Jihomoravském a Plzeňském kraji).

Kartogram 11 Regionální hrubý domácí produkt v krajích v letech 2012 až 2016

Na republikovém HDP se kraj podílel 11,6 %, což byl historicky nejvyšší podíl kraje a po Praze druhý nejvyšší podíl mezi kraji.

Z hlediska hrubého domácího produktu posiloval Středočeský kraj v dlouhodobém pohledu svoje postavení v rámci celé republiky zejména v druhé polovině 90. let a poté si jedno z předních míst stále udržoval. V druhé polovině 90. let posiloval Středočeský kraj z hlediska HDP svoje postavení v rámci celé republiky. Zatímco v roce 1995 se kraj na celorepublikové hodnotě podílel 9,9 %, v roce 2002 to bylo 11 %. Po období mírného poklesu a kolísání mezi lety 2003–2011 se hodnota podílu Středočeského kraje opět přehoupla v roce 2012 přes 11 % a nad touto hodnotou se od té doby stále drží. V roce 2016 vykázal Středočeský kraj historicky nejvyšší podíl na HDP České republiky – 11,6 %. Zatímco v roce 1995 stál Středočeský kraj na 4. místě v podílu na republikovém HDP (po hl. m. Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji), od roku 1998 zaujímá druhé místo za hl. m. Prahou (kromě roku 2013, kdy se na druhé místo těsně dostal kraj Jihomoravský).

Postavení Středočeského kraje mezi ostatními regiony České republiky se mezi lety 1995 a 2016 zlepšovalo i z hlediska hodnoty HDP přepočteného na obyvatele. Zatímco v roce 1995 se kraj nacházel s hodnotou 92,5 % celorepublikového průměru

Regionální hodnota HDP na obyvatele 91,2 % průměru ČR, za 21 let se kraj posunul ze 7. na 4. příčku mezi kraji.

na 7. místě, v roce 2016 obsadil s 91,2 % 4. místo za hl. m. Prahou, Jihomoravským a Plzeňským krajem. Během více jak dvacetiletého období se podařilo kromě Prahy pouze Středočeskému kraji přesáhnout republikový průměr HDP na obyvatele (ovlivněný vysokou hodnotou hlavního města), a to pouze v jediném roce 2000, kdy činil 100,2 % průměru ČR.

Dlouhodobý vývoj HDP je mezi kraji nejvyšší; ve srovnání s hodnotou roku ve srovnatelných cenách z roku 1995 vzrostla víc než dvojnásobně.

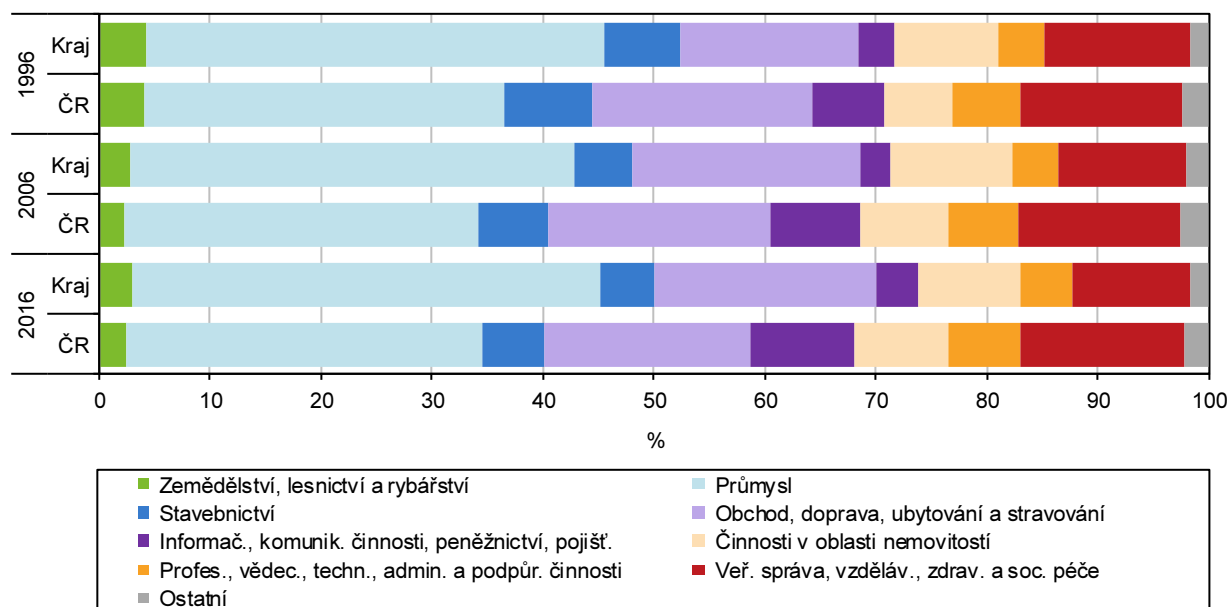
Vývoj Středočeského kraje z dlouhodobého pohledu dobře popisuje ukazatel vývoje regionálního HDP ve srovnatelných cenách, kdy je za základ brána hodnota z roku 1995 (100 %). V roce 2015 dosáhl Středočeský kraj jako jediný hodnoty vyšší než 200 % (201,6), v roce 2016 se přes hodnotu 200 dostalo kromě Středočeského kraje (213,5) ještě hlavní město Praha (200,2), přičemž průměr republiky jako celku činil 166,4 %. Podobné postavení bylo u Středočeského kraje možné sledovat i tehdy, kdy je za základ brán rok 2000 (100 %). V tomto případě se hodnota HDP ve stálých cenách v kraji pohybovala v roce 2016 na 178,1 %, zatímco v celé ČR to bylo 152,4 %.

Podíl krajské HPH na republikové hodnotě byl druhý nejvyšší, druhý nejvyšší byl také nárůst samotné HPH mezi lety 1995–2016.

Hrubá přidaná hodnota (HPH) dosáhla v roce 2016 ve Středočeském kraji výše 496,8 mld. Kč, což představovalo na celorepublikové hodnotě podíl 11,6 %, druhý nejvyšší po hl. m. Praze (25,0 %). V roce 1995 se Středočeský kraj podílel na celorepublikové hodnotě 9,9 %, což byla až čtvrtá nejvyšší hodnota po hl. m. Praze, Moravskoslezském a Jihomoravském kraji. Zatímco se podíl HPH v běžných cenách na celorepublikové hodnotě ve většině krajů mezi lety 1995 a 2016 snížil, Středočeský kraj byl jedním ze tří krajů, kde nastal nárůst. Průměrně došlo mezi lety 1995–2016 v České republice k trojnásobnému zvýšení HPH, přičemž Středočeský kraj dosáhl druhého nejvyššího zvýšení – 3,5násobného, hned po hlavním městě Praze, kde se HPH zvýšila 3,7násobně.

Graf 42 Odvětvová struktura hrubé přidané hodnoty ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ

Kraj má oproti republice ve struktuře HPH nadprůměrný podíl odvětví průmyslu.

V porovnání se strukturou HPH podle odvětví za celou republiku se v roce 2016 vyznačoval Středočeský kraj nadprůměrným podílem odvětví průmyslu (v kraji to bylo 42,1 %, v ČR 32,1 %) a vyšší zastoupení měl v kraji i primární sektor (odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství se na HPH v kraji podílelo 3,0 %, zatímco v celé republice to bylo 2,5 %). V rámci služeb se nadprůměrným podílem HPH ve Středočeském kraji vyznačovalo odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství

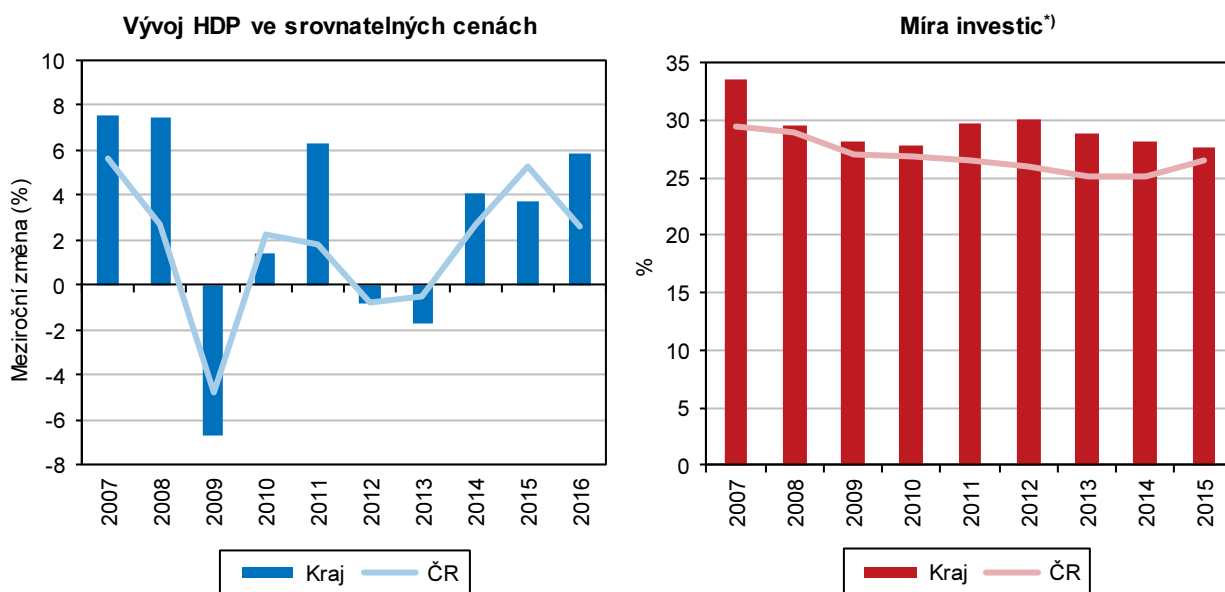
(kraj 19,9 %, Česká republika 18,6 %) a činnosti v oblasti nemovitostí (kraj 9,1 %, Česká republika 8,4 %). Naopak podprůměrné bylo ve Středočeském kraji zastoupení odvětví stavebnictví (kraj 5,0 %, Česká republika 5,5 %), veřejná správa, vzdělání, zdravotní a sociální péče (kraj 10,6 %, ČR 14,7 %), informační a komunikační činnosti (kraj 1,3 %, ČR 5,1 %) a odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (kraj 2,6 %, ČR 4,2 %).

Podíly průmyslu a obchodu na HPH se během 21letého období zvýšily více než v celé ČR, naopak k poklesu došlo v zemědělství a stavebnictví.

Mezi lety 1995 a 2016 došlo ke změnám v odvětvové struktuře HPH. Ve Středočeském kraji se výrazně zvýšil podíl průmyslu na HPH (z 38,7 % na 42,1 %), zatímco v celé republice byl nárůst pouze o 0,8 procentního bodu. Meziročně však v kraji došlo k poklesu podílu průmyslu na HPH z historicky nejvyšší hodnoty dosažené v roce 2015 (42,6 %). Nárůst byl mezi lety 1995 a 2016 v kraji zaznamenán také v případě podílu odvětví obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství na HPH (ze 17,6 % na 19,9 %), naopak v ČR se jednalo o pokles (z 20,6 % na 18,6 %). K nárůstu došlo ještě v odvětví peněžnictví a pojišťovnictví (v kraji i v celé ČR). Naopak pokles podílu na HPH vykázala mezi roky 1995 a 2016 ve Středočeském kraji i České republice odvětví primárního sektoru a stavebnictví. Pokles byl v kraji (na rozdíl od republiky) zaznamenán ještě v odvětvích veřejné správy, vzdělání, zdravotní a sociální péče, činnosti v oblasti nemovitostí a informační a komunikační činnosti.

Graf 43 Hrubý domácí produkt a míra investic ve Středočeském kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ

^{*)} podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubém domácím produktu

Hodnota THFK na obyvatele a nárůst THFK za posledních 21 let byly druhé nejvyšší mezi kraji.

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) ukazující na investiční aktivity v regionu dosáhla ve Středočeském kraji v roce 2015 v běžných cenách historicky nejvyšší hodnotu 143,6 mld. Kč (údaj za rok 2016 není ještě v regionálním členění k dispozici). To odpovídalo zastoupení na celorepublikové hodnotě ve výši 11,8 %, což byl po hl. m. Praze (28,2 %) druhý nejvyšší podíl mezi kraji. Druhá nejvyšší hodnota THFK v kraji byla dosažena v roce 2007 (téměř 140 mld. Kč), v následujících třech letech hodnota THFK klesala, dále dva roky rostla a po poklesu v roce 2013 následoval v letech 2014 a 2015 opět nárůst. Hodnota THFK se mezi roky 1995 a 2015 zvýšila ve Středočeském kraji na 2,5násobek, což byl po Praze (3,9násobek) druhý nejvyšší nárůst. Na 1 obyvatele připadla v roce 2015 hodnota THFK ve výši 108,7 tis. Kč, což řadilo kraj na druhé místo za hl. m. Prahu (271,2 tis. Kč).

Míra investic byla v kraji nadprůměrná, v roce 2015 druhá nejvyšší.

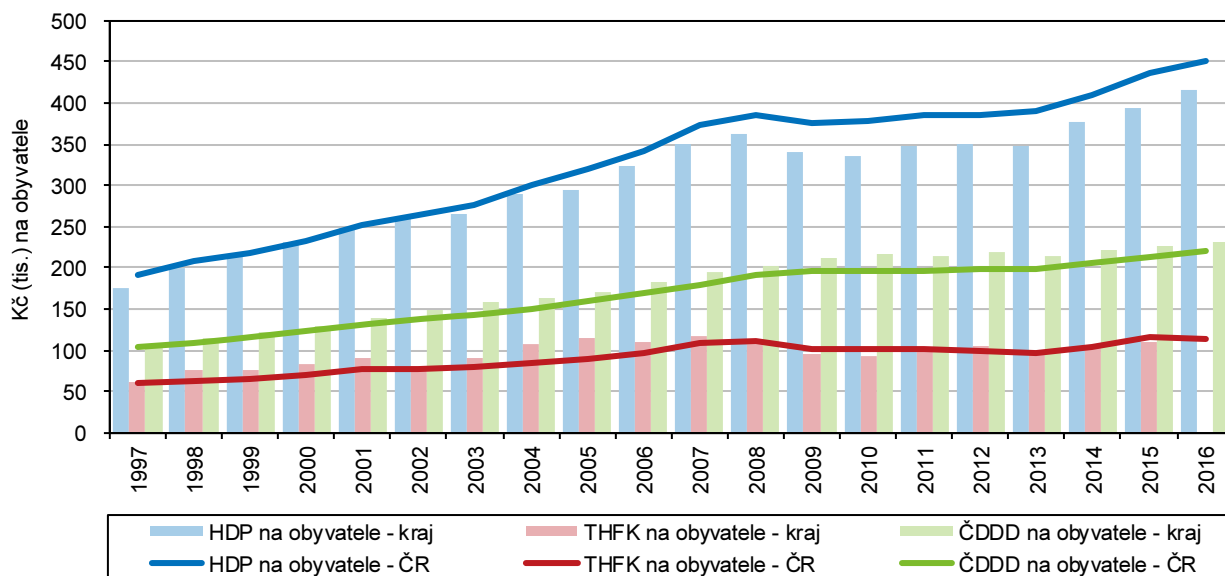
Míra investic (podíl tvorby hrubého fixního kapitálu na hrubém domácím produktu) se v celém sledovaném období let 1995–2015 pohybovala nad průměrem České republiky a v roce 2015 dosáhla hodnoty 27,7 % (ČR 26,5 %). Během celého období let 1995–2015 byla hodnota míry investic Středočeského kraje celkem šestnáctkrát na prvním nebo druhém místě mezi kraji, přičemž v posledním roce 2015 byla na místě druhém. V letech 1995–2015 míra investic postupně ve všech krajích kromě Prahy klesala (pouze v hlavním městě byla dosažena vyšší míra investic v roce 2015 než 1995 – o 1,9 p. b.). Ve Středočeském kraji se míra investic během dvacetiletého období snížila o 8,7 procentních bodů, zatímco v celé ČR to bylo o 6,9 p. b.

Dlouhodobě druhá nejvyšší byla hodnota čistého disponibilního důchodu domácností mezi kraji.

Vzhledem k vývoji populace a domácností se ve Středočeském kraji dlouhodobě navyšuje hodnota čistého disponibilního důchodu domácností (ČDDD) v běžných cenách. Ta dosáhla v roce 2016 ve Středočeském kraji 307,1 mld. Kč (11 360 mil. EUR), na jednoho obyvatele tak připadalo 230,3 tis. Kč, což byla po Praze (286,5 tis. Kč) druhá nejvyšší hodnota mezi kraji. Středočeský kraj se v celém sledovaném období let 1995–2016 umísťoval hodnotou tohoto ukazatele na druhé pozici za hlavním městem Prahou. Přední místo si Středočeský kraj udržoval i celkovým podílem ČDDD na celorepublikové hodnotě tohoto ukazatele. V roce 2016 to bylo 13,2 %, tedy nejvíce po hl. m. Praze (15,7 %). Druhou pozici mezi kraji si Středočeský kraj drží nepřetržitě od roku 1999, v předchozím období let 1995 až 1998 stál na třetím místě za regionem hlavního města a Moravskoslezským krajem.

Graf 44 Makroekonomické ukazatele ve Středočeském kraji a ČR v letech 1997 až 2016

Zdroj: ČSÚ

^{*)} HDP - hrubý domácí produkt, THFK - tvorba hrubého fixního kapitálu, ČDDD - čistý disponibilní důchod domácností

ČDDD na obyvatele je dlouhodobě nad republikovým průměrem.

V případě porovnání vývoje hrubého domácího produktu a čistého disponibilního důchodu domácností je možné sledovat příznivější vývoj u ČDDD, který na rozdíl od HDP do velké míry naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících osob v jednotlivých regionech. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele se v celém sledovaném období let 1995–2016 pohyboval na vyšší úrovni než celorepublikový průměr a s výjimkou let 2011 a 2013 docházelo k jeho stálému nárůstu. Hodnota hrubého domácího produktu na obyvatele vykazovala ve Středočeském kraji nižších hodnot než v případě celé republiky (stejně jako ve všech krajích kromě Prahy) a k poklesům došlo ve třech letech (2009, 2010 a 2013).

Věda, IT

Výdaje na výzkum a vývoj každoročně rostou, poslední meziroční nárůst byl nejvyšší mezi kraji.

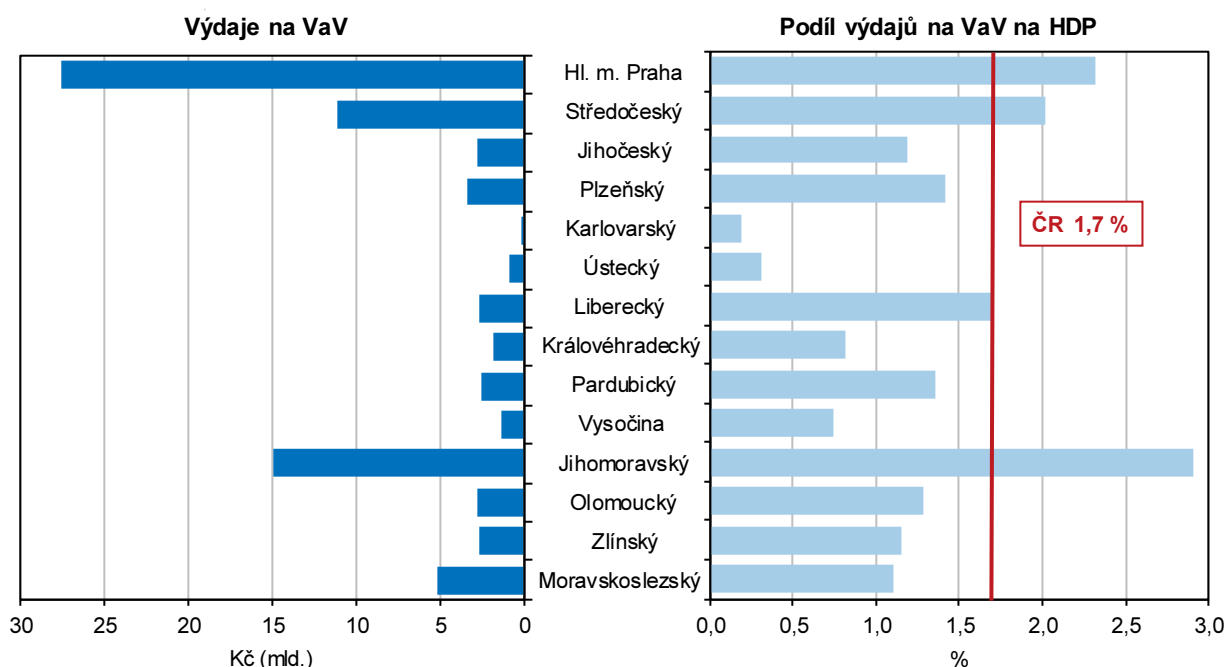
Výzkum a vývoj (VaV) je pro vyspělou společnost důležitou oblastí. Objem finančních prostředků vynakládaných na tuto oblast každoročně narůstá, v roce 2016 (poslední dostupné údaje) představovaly výdaje na výzkum a vývoj ve Středočeském kraji celkem 11 175 mil. Kč, což bylo o 11,9 % více než v roce 2015. Meziroční nárůst zaznamenaly pouze čtyři kraje, ten Středočeský byl mezi kraji nejvyšší. Nejvíce patrný nárůst výdajů v kraji během posledních deseti let byl mezi rokem 2012 a 2013, kdy se výdaje zvýšily téměř o polovinu (45,5 %).

Výdaje na VaV představovaly 2 % HDP; třetí nejvyšší podíl po Praze a Jihomoravském kraji.

Na výzkum a vývoj v kraji byla v roce 2016 vynaložena 2,0 % z hrubého domácího produktu kraje, což byl v mezikrajském srovnání třetí nejvyšší podíl po Jihomoravském kraji (2,9 %) a hl. m. Praze (2,3 %). Třetí pozici od roku 2007 zaujímal Středočeský kraj pětkrát, dvakrát byl čtvrtý (2014, 2015), když se před něj dostal Plzeňský kraj, jedenkrát šestou (2011) a jedenkrát obsadil dokonce až sedmou pozici (2012). Dvouprocentní hranice výdajů na výzkum a vývoj dosáhl kraj poprvé v roce 2013 a od té doby až do roku 2016 se podíl pohyboval na této úrovni.

Graf 45 Výdaje na výzkum a vývoj v krajích v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Tři čtvrtiny financí na VaV pocházely z podnikatelských zdrojů, v ČR to byla průměrně jen polovina.

Z veřejných zdrojů ze zahraničí směřovalo v roce 2016 nejvíce financí do vědy a výzkumu Středočeského kraje.

Téměř tři čtvrtiny financí směřujících v roce 2016 v kraji do výzkumu a vývoje pocházely z podnikatelského prostředí (73,4 %). Podíl financování z domácích veřejných zdrojů v letech 2012–2015 postupně klesal z 25 na 14% hranici, v roce 2016 se díky nárůstu financí směřujících z tohoto zdroje zvýšil na 18 %. Období poklesu podílu financování z tuzemských veřejných zdrojů bylo způsobeno především navyšováním objemu veřejných financí pocházejících ze zahraničí, zpravidla z evropských fondů. Mezi lety 2012–2015 se podíl z těchto zdrojů zvýšil z 2 na téměř 10 %. I přes meziroční nárůst objemu financí se podíl výdajů ze zahraničí v roce 2016 snížil na 8,1 %. V porovnání s celorepublikovým průměrem bylo v kraji jako zdroj financí více zastoupeno podnikatelské prostředí (kraj 73,4 %, ČR 60,2 %) a méně veřejné zdroje (kraj 26,2 %, ČR 38,9 %). Výjimkou je v posledním sledovaném roce (2016) veřejný zdroj ze zahraničí, kdy největší finanční objem veřejných zdrojů směřovalo regionálně do Středočeského kraje, přestože

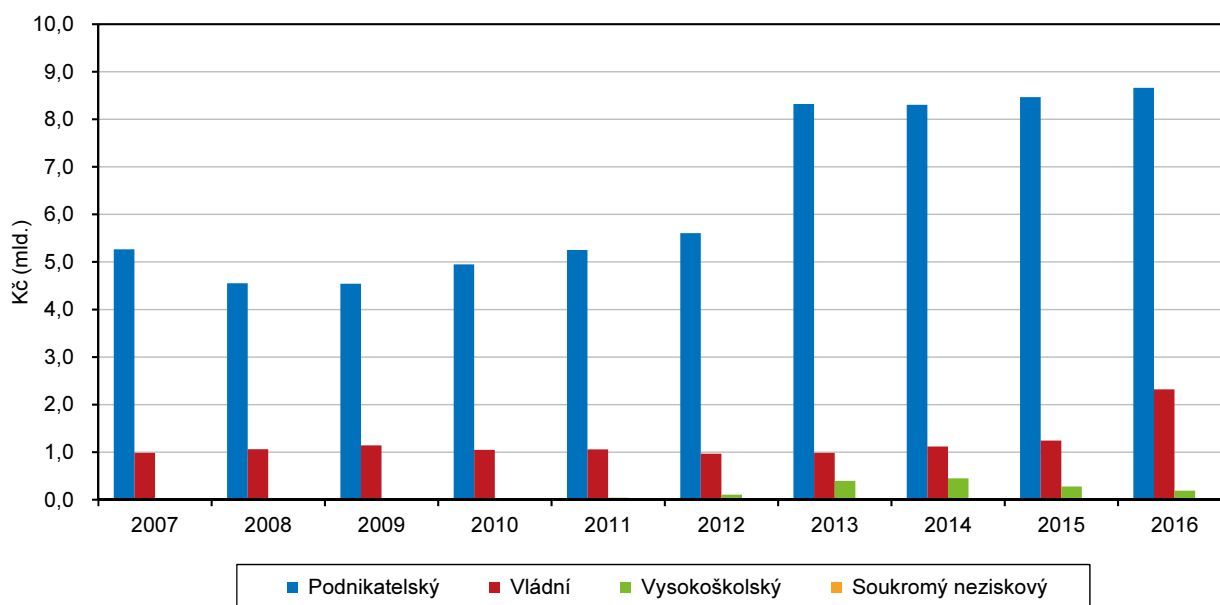
v předešlých letech jako cílové oblasti dominovaly především regiony s vysoce vyvinutým sektorem vědy a výzkumu v rámci ČR (Praha, Jihomoravský kraj – Brno).

Většina výdajů na VaV směřuje do podnikatelského sektoru.

Do vývoje a výzkumu podnikatelského sektoru směřovala v roce 2016 zároveň i většina financí. Přestože došlo k dvouletému meziročnímu nárůstu výdajů, podíl výdajů směřující do tohoto sektoru se poprvé od roku 2009 dostával pod osmdesáti procentní hranici (77,5 %). Do vládního sektoru směřovala v roce 2016 pětina výdajů (20,8 %), což bylo nejvíce za posledních deset let. Výdaje do vysokoškolského sektoru se v letech 2015 a 2016 snižovaly, meziročně o více než třicet procent. Zároveň se snížil podíl sektoru na celkových výdajích, během dvou let ze 4,5 % na 1,7 % za rok 2016. Nižšího podílu mezi kraji dosahovala už jen Kraj Vysočina. Financování oblasti vědy a výzkumu u sektoru soukromého neziskového bylo velmi slabé jak v celé ČR (0,4% podíl), tak zvláště ve Středočeském kraji (0,04% podíl).

Graf 46 Výdaje na výzkum a vývoj podle sektorů ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

Polovina výdajů na VaV směřovala na experimentální vývoj, druhá polovina na aplikovaný a základní výzkum; v ČR je podíl těchto oblastí vyrovnaný.

Více než polovina vynaložených výdajů v roce 2016 na výzkum a vývoj směřovaly na experimentální vývoj (53 %), druhá polovina výdajů byla rozdělena mezi aplikovaný výzkum (25 %) a základní výzkum (22 %). V celé České republice byl podíl výdajů rozložen na všechny tři typy výzkumů poměrně vyrovnaně (aplikovaný 37 %, experimentální 34 % a základní 29 %). V období předchozích let (2012–2015) směřoval v kraji na experimentální výzkum vyšší podíl prostředků především na úkor základního výzkumu.

V kraji pracovala jedna desetina zaměstnaných v sektoru VaV v ČR.

V oblasti výzkumu a vývoje na území kraje pracovalo v roce 2016 přibližně 6,9 tis. osob (přepočteno na plně zaměstnané), což představovalo 10,5 % z republikového počtu zaměstnanců v tomto sektoru. Nejvyšší podíl vykazovaly kraje s největšími městy, kde je oblast výzkumu a vývoje rozvinuta nejvíce – v Praze pracovala třetina a v Jihomoravském kraji pětina zaměstnaných v ČR. Mezi zaměstnanými v odvětví výzkumu a vývoje na pracovištích v kraji bylo jen 25,2 % žen, v celé ČR byl podíl vyšší (28,4 %). Z celkového počtu zaměstnaných v roce 2016 tvořili 47 % výzkumní pracovníci, 37 % technici a 16 % ostatní pracovníci.

Z pracovníků v oblasti VaV byla čtvrtina žen, o něco méně než v celé ČR.

Čtyři pětiny domácností má přístup k internetu.

Počítačová gramotnost a potřebnost informačních technologií v poslední dekádě nadále nepřetržitě ve společnosti vzrůstá. Dokazují to výsledky výběrového šetření

o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci, které jsou za kraje zpracovávány ve tříletých klouzavých průměrech. Zatímco v roce 2007 vlastnilo počítač 40 % a přístup k internetu mělo 35 % domácností v kraji, v roce 2016 (průměr 2015–2017), za který jsou dostupné poslední výsledky, vlastnilo počítač 78 % a internet využívalo 80 % domácností. Středočeské domácnosti byly ve vybavenosti internetové sítě celorepublikově nadprůměrné (v ČR 75 %) a v mezikrajském pořadí zaostávaly pouze za domácnostmi z hlavního města (81 %).

Přes internet nakupuje polovina Středočechů.

Samostatných pravidelných uživatelů internetu (jednotlivců ve věku 16 let a starších) bylo v posledním šetřeném období zjištěno 81 %, což bylo opět nad celorepublikovým průměrem (77 %) a po Praze druhý nejvyšší podíl mezi kraji. Využití internetu je v současnosti různorodé. Mezi efektivní způsoby patří např. poskytování prodeje zboží či služeb zákazníkovi prostřednictvím internetu, čehož v posledním sledovaném období využívalo přes 49 % jednotlivců, tedy o něco více než tomu bylo v celé ČR (46 %). Využívání této služby výrazně rostlo; v období roku 2007 nakupoval přes internet každý šestý, v roce 2012 každý třetí a v roce 2016 již každý druhý.

Organizační struktura

Přibližně jedna osmina ekonomických subjektů v ČR má sídlo ve Středočeském kraji.

V registru ekonomických subjektů (dále jen RES) bylo ke konci roku 2017 evidováno 336,5 tis. ekonomických subjektů se sídlem ve Středočeském kraji, z nichž 180 tis. subjektů vykazovalo aktivitu v rámci statistických zjišťování (53,5 %). Na celorepublikovém počtu ekonomických subjektů se kraj podílel přibližně jednou osminou (12 %), více tomu bylo jen na území hlavního města (21 %). V průběhu roku 2017 přibýlo v evidenci RES celkem 6 tis. subjektů, což představovalo v porovnání se stavem na konci předchozího roku meziroční nárůst o 1,8 %. Na území České republiky přibýlo v databázi RES během stejného období celkem 1,5 % subjektů, přičemž nejvyšší nárůst mezi kraji byl zaznamenán na území hlavního města Prahy (o 2,8 %).

Více než čtvrtina subjektů kraje sídlila v zázemí hlavního města, okresech Praha-východ a Praha-západ.

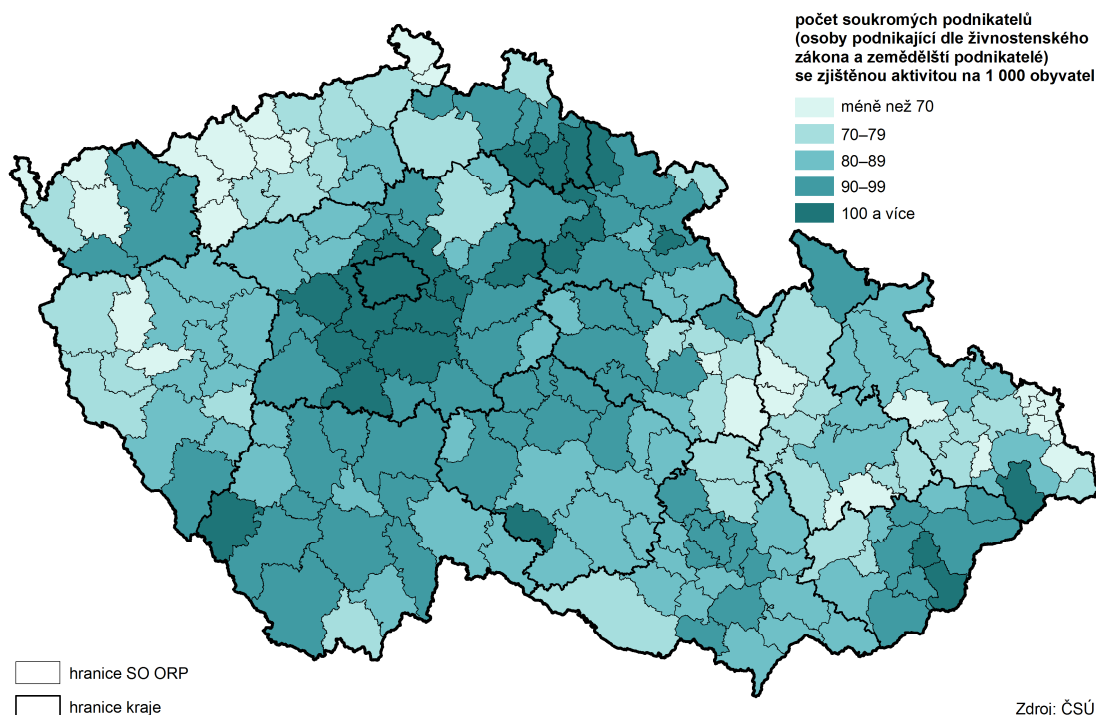
Na území Středočeského kraje je v organizační statistice, stejně jako v dalších oblastech statistiky, patrná značná teritoriální rozdílnost. Subjekty volí sídlo zpravidla v návaznosti na tranzitní tepny a nejčastěji v centrální oblasti kraje v blízkosti hlavního města v okresech Praha-východ a Praha-západ. Zde sídlila více než čtvrtina subjektů kraje (27,8 %) a v přepočtu na populaci patřily počty subjektů k nejvyšším nejen v kraji, ale i v rámci celé České republiky. Vyšší intenzitu podnikatelské aktivity než okres Praha-západ (304 subjektů na 1 000 obyvatel) dosahovaly v rámci republiky už jen Praha (470) a Brno-město (359), intenzita dosahovaná v okrese Praha-východ (287) byla sedmá v pořadí. Nejnižší intenzitu v kraji zaznamenaly okresy Rakovník a Mladá Boleslav (oba 216), v meziokresním srovnání ČR tomu odpovídala 60., resp. 61. pozice z celkových 77.

Necelé tři čtvrtiny subjektů podnikajících v kraji byly živnostníci, podíl je nejvyšší mezi kraji.

Nejčastější formou podnikání ve Středočeském kraji bylo na konci roku 2017 soukromé podnikání fyzických osob (80,7 %, tj. o 6,5 procentních bodů více než průměr ČR). Většina fyzických osob podnikala na základě živnostenského oprávnění (91,1 % z fyzických osob a 73,5 % z celkového počtu subjektů); podíl živnostníků patřil v mezikrajském srovnání k nejvyšším v ČR. Nadprůměrný podíl soukromého podnikání vedl mezi kraji naopak k druhému nejnižšímu podílu právnických osob (19,3 %), z nichž více než polovina byla vedena jako obchodní společnost (57,6 %). Nejběžnější formou obchodní společnosti byla společnost s ručením omezeným. Na základě této formy podnikalo 94,3 % všech obchodních společností, což bylo o 1,6 p. b. více než celorepublikový průměr. Ekonomické subjekty v centrální oblasti

kraje se od zbytku kraje odlišovaly nejen počtem a intenzitou, ale také formami podnikání – především nižším podílem živnostníků na celkovém počtu subjektů (centrální okresy 72 %, ostatní 74,1 %) a vyšším podílem obchodních společností z celkového počtu subjektů (centrální okresy 15 %, ostatní 9,6 %). Podíl obchodních společností v okrese Praha-západ (16,9 %) byl šestý nejvyšší v republikovém meziokresním srovnání, vyššího podílu dosahovaly zpravidla jen regiony největších měst (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň). Na území centrálních okresů Praha-východ a Praha-západ mělo sídlo 37,5 % obchodních společností se sídlem ve Středočeském kraji, zatímco v případě živnostníků to bylo jen 27,2 %.

Kartogram 12 Soukromí podnikatelé ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2017

213 podniků v kraji zaměstnávalo nad 250 zaměstnanců, z toho 30 podniků více než 1 000 zaměstnanců.

Velikost podle kategorie počtu zaměstnanců byla uvedena pouze u necelé poloviny ekonomických subjektů celkem (44,4 %). Převážná část subjektů se zjištěným údajem byla díky povaze (fyzické osoby, zpravidla živnostníci) bez zaměstnanců (81,3 %), mezi subjekty se zaměstnanci převládaly mikropodniky do 5 zaměstnanců (13,1 % ze všech subjektů a 70,3 % ze subjektů se zaměstnanci). Sídlo na území kraje mělo 213 podniků s uvedeným počtem 250 a více zaměstnanců, což představovalo 9% podíl kraje na celorepublikové hodnotě (2 370). Vyššího podílu dosahovaly už jen kraje s největšími městy – hlavní město Praha (30,4 %), Jihomoravský a Moravskoslezský kraj (po 10 %). V rámci kraje měly velké podniky nejčastěji sídlo v okrese Praha-východ (39, tj. 18,3 %). Ekonomických subjektů s počtem vyšším než tisíc zaměstnanců bylo v kraji evidováno celkem 30. Největším zaměstnavatelem byl podnik ŠKODA AUTO a.s. s počtem zaměstnanců vyšším než 10 tisíc.

Nejčastější byly obchodní činnosti a také služby k údržbě motorových vozidel.

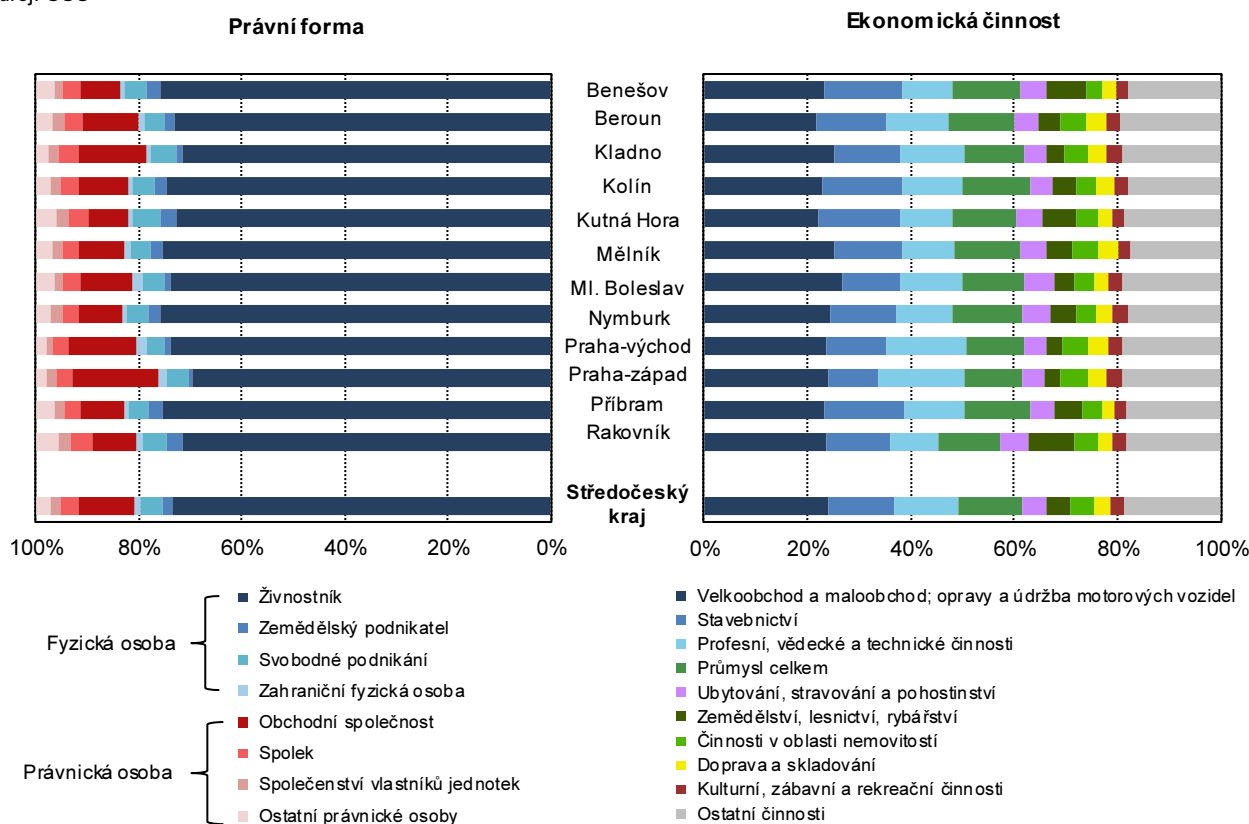
Z hlediska převažující ekonomické činnosti působilo v roce 2017 nejvíce subjektů ve Středočeském kraji v oblasti velkoobchodu, maloobchodu a služeb spojených s opravou a údržbou motorových vozidel (23,9 %). Druhým a třetím nejčastějším zaměřením v podnikatelské sféře bylo stavebnictví (13 %) a profesní, vědecké a technické činnosti (12,4 %); oproti roku 2016 klesl z třetí na čtvrtou pozici průmysl (12,2 %). Územní rozdíly v podílech subjektů podle zaměření na ekonomickou činnost jsou dány jak atraktivitou lokality (vyšší podíl subjektů podnikajících

v profesní, vědecké a technické činnosti v centrální oblasti kraje), tak tradičními zvyklostmi a přírodními podmínkami (vyšší podíl subjektů podnikajících v zemědělství a lesnictví v okrajových okresech kraje – Rakovnícko, Benešovsko).

Graf 47 Ekonomické subjekty podle právní formy a převažující ekonomické činnosti v okresech Středočeského kraje k 31. 12. 2017

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: z počtu subjektů suvedenou činností dle klasifikace CZ–NACE

Zemědělství

Kraj měl největší objem zemědělské produkce a čtvrtou nejvyšší produkci na hektar obhospodařované zemědělské půdy.

Středočeský kraj je díky své velikosti, geograficko-klimatickým podmínkám a historickému vývoji v kultivaci krajiny předním zemědělským regionem a u řady zemědělských komodit je největším producentem v České republice. Zemědělská produkce ve středních Čechách (oblast Středočeského kraje a hl. m. Prahy) je dlouhodobě nejvyšší a v přepočtu na hektar obhospodařované zemědělské půdy byla 4. nejvyšší mezi kraji a celorepublikově nadprůměrná (rok 2016 – střední Čechy 43 tis. Kč/ha, ČR 38 tis. Kč/ha). Zemědělská produkce středních Čech dosáhla za rok 2016 hodnoty 24,2 mld. Kč, což z pohledu posledních patnácti let znamenalo druhou nejvyšší produkci v regionu (vyšší v roce 2014 – 24,8 mld. Kč).

Rok 2017 byl v rostlinné produkci slabší než předchozí roky.

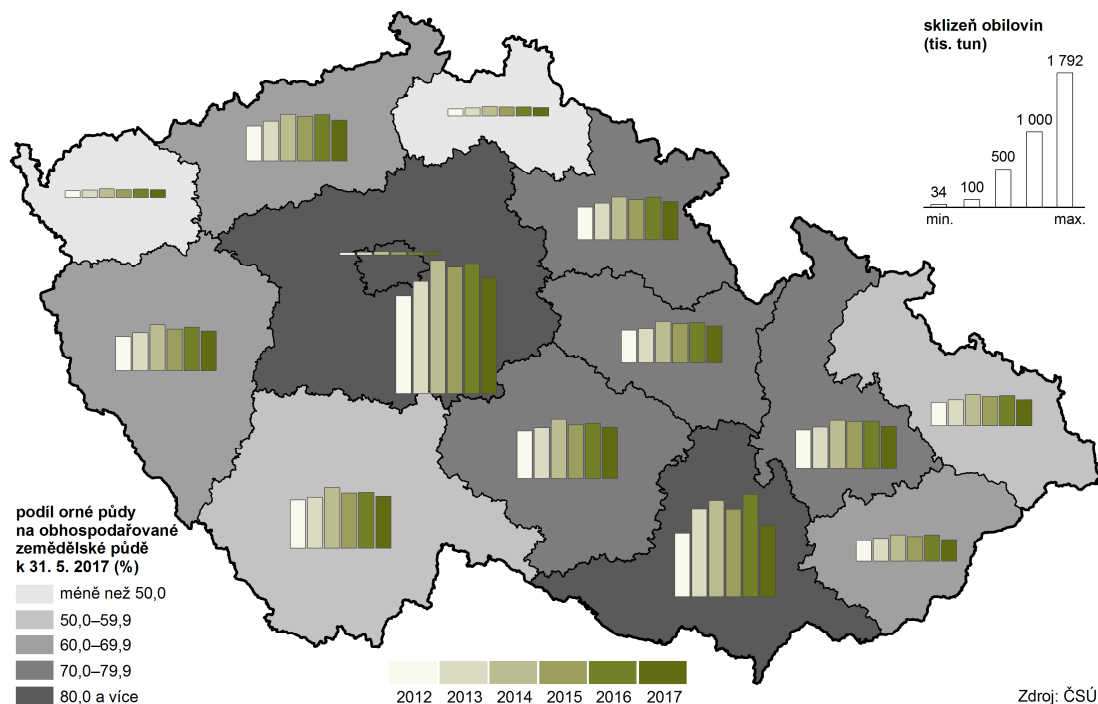
Značný význam a dominantní postavení Středočeského kraje v rámci českého zemědělství je především v rostlinné výrobě. Rok 2017 byl z pohledu rostlinné produkce zřejmě i díky nepříznivému počasí, výsledkově zpravidla slabší než předchozí rok a obdobně jako v celé republice zaznamenali zemědělci v kraji u většiny významnějších plodin meziroční poklesy sklizní.

Na střední Čechy připadá pětina produkce obilí v ČR.

Nejvýznamnější skupinou plodin pěstovaných na území Středočeského kraje jsou dlouhodobě obiloviny (včetně kukuřice na zrno a ostatních obilovin). Oblast středních Čech je v ČR dlouhodobě největším producentem obilovin, na celorepublikové sklizni se kraj podílí přibližně jednou pětinou (20,8 % v roce 2017). Rok 2017 byl ve srovnání s předchozím rokem ve znamení poklesu produkce obilovin; meziročně

došlo ke snížení osevní plochy o 2,3 tis. ha (tj. o 0,9 %) a objemu sklizně o 192,5 tis. tun (tj. o 11 %), čímž došlo k poklesu průměrného hektarového výnosu obilovin o 0,66 na hodnotu 5,81 tun na hektar. Meziroční pokles sklizeného objemu obilovin postihl všechny kraje (o 13,3 %), nejvýrazněji Jihomoravský kraj (o 30 %). Na meziročním poklesu produkce obilovin se podílela jak pšenice (o 11,8 %), tak ječmen (o 11 %); z odrůd těchto plodin to byla především pšenice ozimá (o 13,2 %), která se na sklizeném objemu obilovin podílela téměř ze dvou třetin (64,1 %). Jarní odrůda pšenice na rozdíl od toho zaznamenala 29,4% nárůst. U ostatních typů obilovin byl většinou zaznamenán meziroční pokles, výjimkou bylo žito (16,6% nárůst).

Kartogram 13 Sklizeň obilovin v krajích v letech 2012 až 2017

Sklizeň řepky meziročně poklesla na objem nejnižší za pět let.

V pěstování olejnatých plodin dominovala řepka, u které došlo proti předchozímu roku sice k mírnému navýšení osevní plochy, sklizeno bylo ovšem o 14,6 % objemu méně než v roce 2016. Jednalo se o nejnižší sklizeň řepky v kraji za posledních pět let. Meziroční pokles sklizně nastal v roce 2017 ve všech krajích ČR, nejvýrazněji opět v Jihomoravském kraji (o 29,4 %). Středočeský kraj je dlouhodobě, již dvacátým třetím rokem, největším domácím producentem řepky v ČR (21,9 % v roce 2017).

Produkce cukrovky technické vzrostla a byla druhou nejvyšší za 25 let.

Mezi okopaninami mělo v kraji dominantní postavení pěstování cukrovky technické, u které došlo k meziročnímu nárůstu objemu produkce o 7,6 %, a to především díky navýšení plochy pro pěstování. Objem sklizně v roce 2017 byl druhý nejvyšší za dvacet pět let, vyšší úroda byla zaznamenána pouze v roce 2014. Středočeský kraj je v pěstování cukrovky technické dlouhodobě největším tuzemským producentem, na celorepublikové sklizni se podílel z 27,4 %. Meziroční nárůst plochy (o 5,3 %) i sklizně (o 4,4 %) zaznamenala další skupina okopanin – brambory konzumní a průmyslové. Na republikové produkci brambor se kraj podílel z 22,7 %, což bylo o téměř jeden procentní bod více než v předchozím roce. Vyšší produkci brambor dlouhodobě vykazuje pouze Kraj Vysočina (33,1 % z republikové produkce).

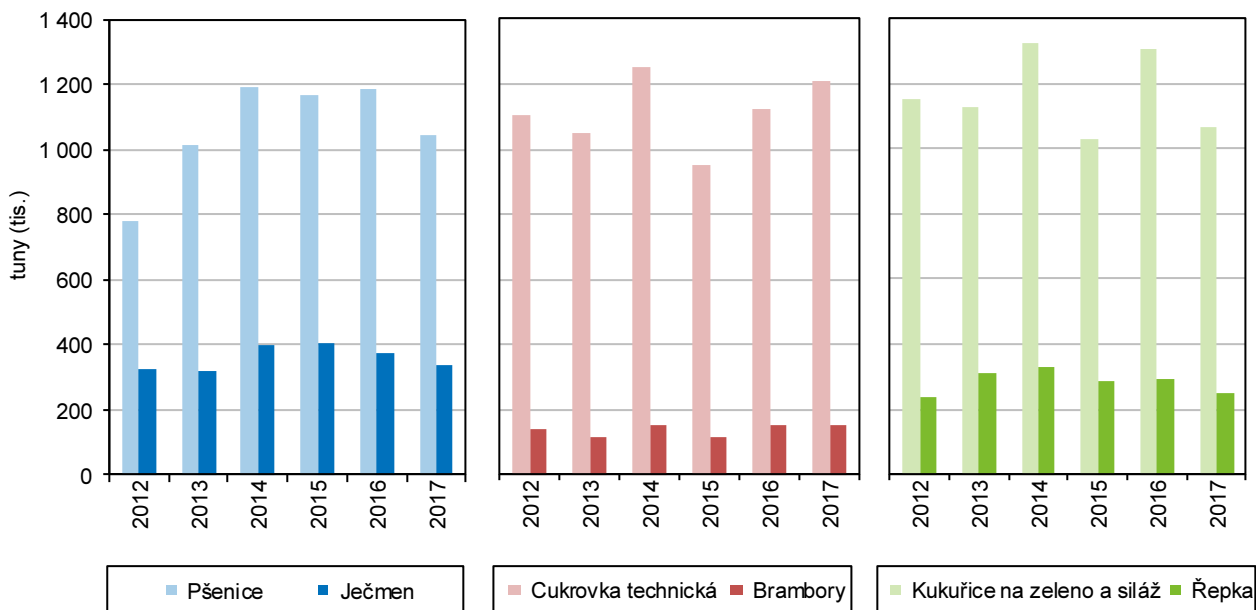
Výrazný meziroční nárůst a rekordní sklizeň luskovin.

Větší osevní plochy a vyšší produkci než v předchozím roce zaznamenalo také pěstování luskovin (plocha vzrostla o 26,9 %, sklizeň o 29,7 %). Objem sklizeného množství za rok 2017 byl historicky rekordní. Kraj je ve sklizni luskovin již čtvrtým

rokem v řadě největším producentem v ČR; podíl na republikové hodnotě (22,4 %) se nadále meziročně zvyšoval, naposledy o téměř dva procentní body.

Graf 48 Sklizně vybraných plodin ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

Meziroční pokles produkce chmele a pětinnový nárůst sklizně vinné révy.

Ve Středočeském kraji se pěstují i plodiny, které se pro klimatické a geografické podmínky nepěstují ve všech regionech. Chmel je produkován pouze ve čtyřech krajích; sklizeň ve středních Čechách byla po Ústeckém kraji druhá nejvyšší (podíl Středočeského kraje na ČR 30,1 %), sklizeň ovšem v kraji meziročně klesla o 13,5 %. Naopak o 21,3 % objemu více než v roce 2016 bylo sklizeno vinné révy. Podíl kraje na celorepublikové produkci vinné révy byl však zanedbatelný (1,7 %), dominantním regionem v pěstování této plodiny byl Jihomoravský kraj (podíl na ČR 93,4 %).

Chov skotu se ve středních Čechách po roce 2010 zvyšuje.

Soupis hospodářských zvířat jsou prováděny každý rok k 1. dubnu a k výsledkům za Středočeský kraj jsou započítány i chovy na území hl. m. Prahy. Chov skotu zaznamenával ve středních Čechách v 90. letech a první dekádě 21. století poklesy ročních stavů; od roku 2010, až na výjimku v roce 2014, docházelo k pravidelnému zvyšování stavů.

Produkce mléka roste sedmým rokem a za toto období dosáhla nejvyššího objemu.

K dlouhodobějšímu navyšování produkce dochází u mléka (od roku 2011), poslední meziroční změna představovala jednaprocentní nárůst. Celková produkce mléka za rok 2017 (379,5 mil. litrů) byla nejvyšší za posledních sedmnáct let a ve srovnání s rokem 2010, kdy bylo v centrální části Čech naopak vyrobeno nejméně mléka (324 mil. l.), se produkce mléka zvedla o více než 17 %.

Chov prasat po roce 2012 v počtu stavů kolísá.

Chov prasat vykazoval dlouhodobě až do roku 2012 poklesy stavů (s výjimkou roku 2007). Stav po roce 2012 spíše kolísá; v letech 2013, 2014 a 2016 proběhly meziroční nárůsty, v roce 2015 a 2017 došlo naopak k meziročním poklesům.

Stav drůbeže i podíl na celorepublikovém stavu chovu se snižuje.

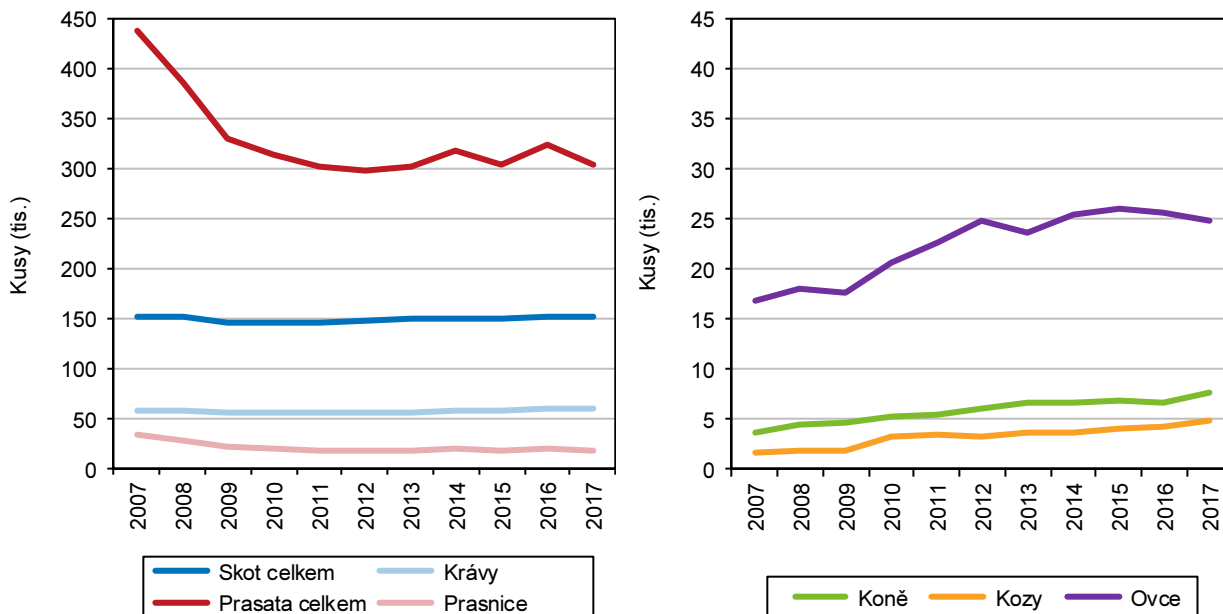
V chovu drůbeže zaznamenala oblast středních Čech maxima v roce 2008 (7,1 mil. ks), po tomto období došlo k šesti meziročním poklesům a třem meziročním nárůstům. V roce 2017 stav drůbeže dosahoval 4,2 mil. kusů, tedy 60 % stavu z roku 2008. Ve srovnání s předchozím rokem zaznamenal v roce 2017 chov drůbeže desetinový pokles, naopak stavy v celé republice se mírně navýšily (o 0,8 %). Oblast středních Čech je v rámci ČR v chovu drůbeže dominantní oblastí, téměř pětinnový

V roce 2017 ztrácí oblast středních Čech mezi kraji dominanci v produkci konzumních vajec.

podíl na celorepublikovém stavu (19,5 %) se ovšem v posledních letech snižuje (25,9 % v roce 2008 a 22,1 % v roce 2016). Naopak dominanci mezi kraji ztratila oblast v produkci konzumních vajec (19,4 % podíl na celorepublikové snášce). Díky výraznému poklesu v roce 2016 a stagnace produkce v roce 2017 vystřídal středočeský region v produkci vajec Pardubický kraj s čtyřnásobně dosaženým nárůstem od roku 2010. Průměrná snáška vajec připadající na 1 slepici – nosnici se v oblasti středních Čech snížila již čtvrtým rokem po sobě na hodnotu 292 za rok 2017 a druhým rokem se dostala pod hodnotu celorepublikového průměru (309 v roce 2017).

Graf 49 Hospodářská zvířata ve Středočeském kraji vč. hl. m. Prahy (stav k 1. 4.)

Zdroj: ČSÚ

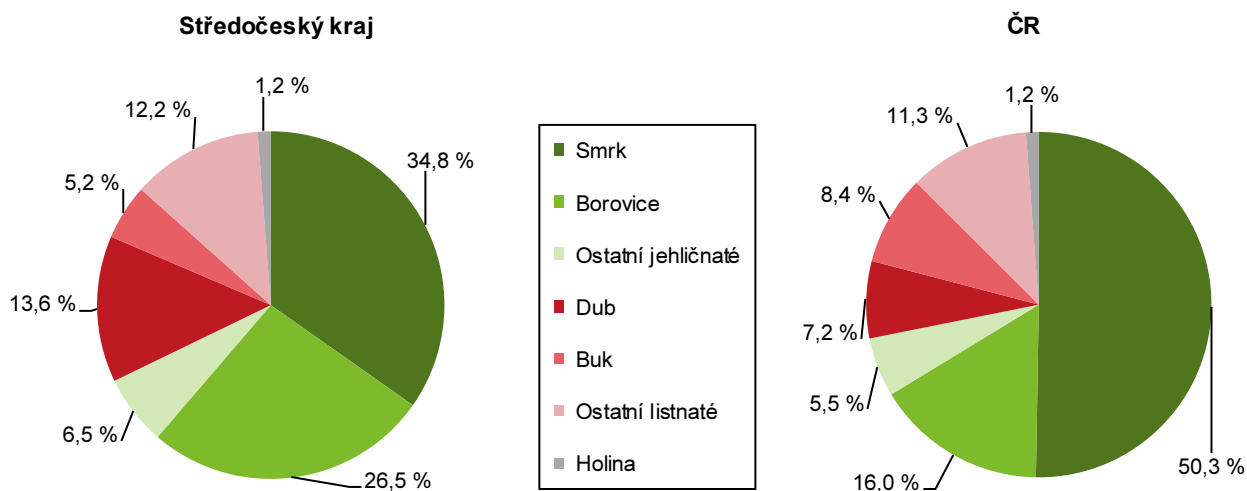

Lesnictví

Obhospodařovaná lesní plocha zabírala ke konci roku 2017 z celkové plochy Středočeského kraje 27,4 %, nejvíce zalesněným okrajem kraje byl okres Příbram (40,5 %), naopak nejméně zalesněnou oblastí byl okres Kolín (12,7 %).

Graf 50 Druhová skladba dřevin lesních porostů v roce 2017

Pramen: ÚHÚL

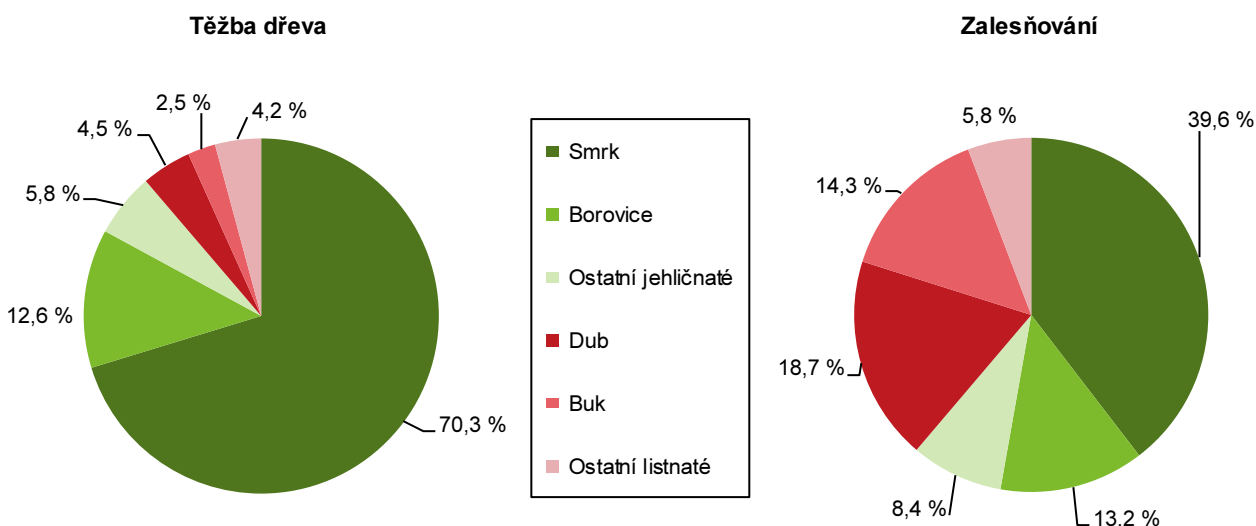

Došlo k prvnímu výraznějšímu meziročnímu nárůstu v těžbě dřeva, zvýšila se ovšem i nahodilá těžba – z poloviny důsledkem živelných pohrom.

Těžba dřeva se v kraji dlouhodobě snižovala až na drobné výjimky do roku 2016. V roce 2017 byl zaznamenán 7,1% meziroční nárůst vytěženého objemu, přičemž podíl nahodilé těžby se oproti předchozímu období navýšil o 4,3 procentní body na 36,7 %, což byl čtvrtý nejnižší podíl mezi kraji. Polovinu objemu nahodilé těžby zapříčinily živelné pohromy, třetinu objemu způsobil škodlivý hmyz. Ze složení převažovaly v těžbě jehličnaté dřeviny (88,7 %), z toho nejčastěji smrk. Z listnatých dřevin byly vytěženy nejvíce porosty dubu.

Graf 51 Těžba dřeva a zalesňování podle dřevin ve Středočeském kraji v roce 2017

Zdroj: ČSÚ

Dlouhodobě se snižuje plocha zalesňování, za pět let o pětinu.

Ke snižování dochází i u zalesňování. Trend dlouhodobého poklesu v zalesňování tak pokračuje, pokles byl zaznamenán čtyři roky po sobě. V roce 2017 bylo nově zalesněno celkem 2,2 tis. hektarů, což bylo o 5,9 % méně než v předchozím roce a o 21 % méně než v roce 2012. Podíl jehličnanů při zalesňování (61,2 %) byl nižší než při těžbě a struktura dřevin při zalesňování je druhově mnohem vyrovnanější.

Průmysl

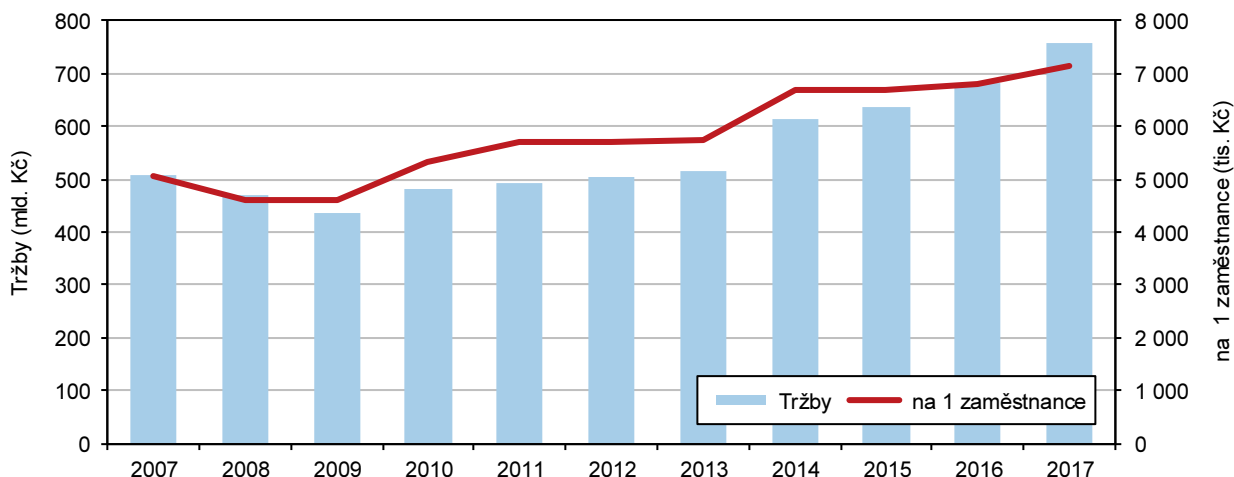
Průmyslová výroba od roku 2010 rostla, poslední meziroční nárůst byl druhý nejvyšší za toto období.

Tržby průmyslové výroby se za pět let zvýšily o polovinu.

Statistiky průmyslových podniků jsou zpracovány za subjekty s počtem zaměstnanců 100 a více. Tržby kraje průmyslové výroby vyjádřené v běžných cenách z pohledu desetileté historie po meziročních poklesech v letech 2008 a 2009 od roku 2010 pravidelně rostou. Poslední meziroční nárůst v roce 2017 o 11,2 % byl druhý nejvyšší v pořadí za rokem 2014 (19,7 %). Hodnota tržeb za výrobky a služby průmyslové povahy představovala v roce 2017 historické maximum (757,2 mld. Kč). V porovnání s obdobími před pěti a deseti lety, kdy byly objemy tržeb v běžných cenách téměř identické, vzrostla hodnota o polovinu.

Graf 52 Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (běžné ceny) v kraji

Zdroj: ČSÚ

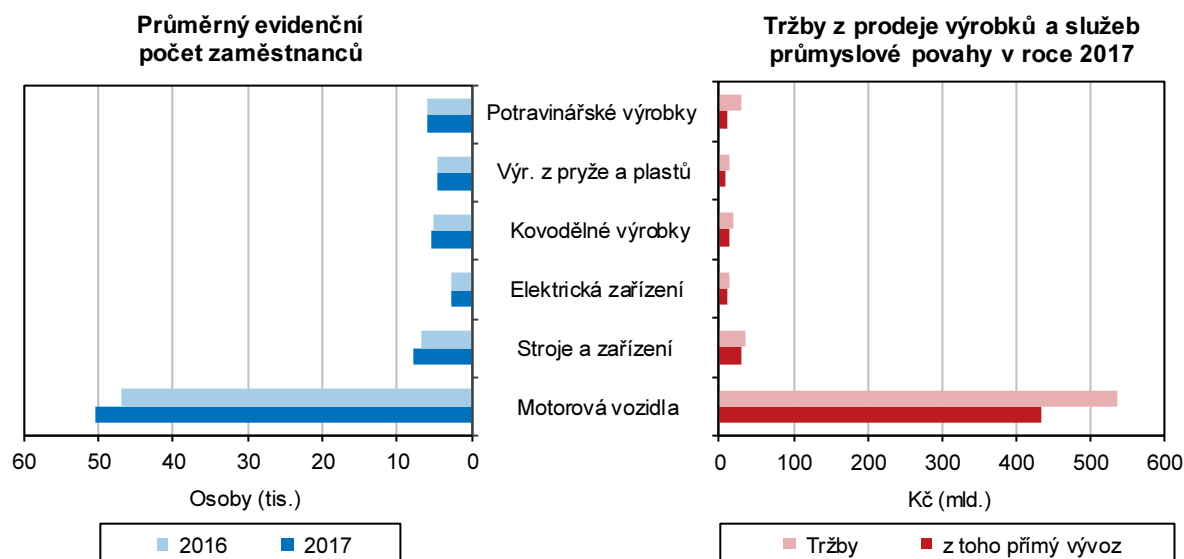
Pozn.: podniky se 100 a více zaměstnanci

Díky výrazně rostoucím tržbám a jen pozvolně rostoucí zaměstnanosti se zvyšovala produktivita práce v průmyslu – nejvyšší mezi kraji.

Zaměstnanost v průmyslu zaznamenala v průběhu desetiletého období růst až v posledních pěti letech. Tržby rostoucí rychleji než zaměstnanost zvyšovaly výkonnost průmyslových podniků – produktivita práce (tržby na zaměstnané) meziročně roste již od roku 2009 (z hodnoty 4,6 tis. Kč na zaměstnané na 7,2 tis. Kč v roce 2017). Hodnota vyprodukovaná v posledním sledovaném roce byla o 64,6 % vyšší než republikový průměr a třetím rokem po sobě drží nejvyšší produktivitu práce mezi kraji.

Graf 53 Zaměstnanci a tržby podle vybrané převažující výroby zpracovatelského průmyslu v kraji

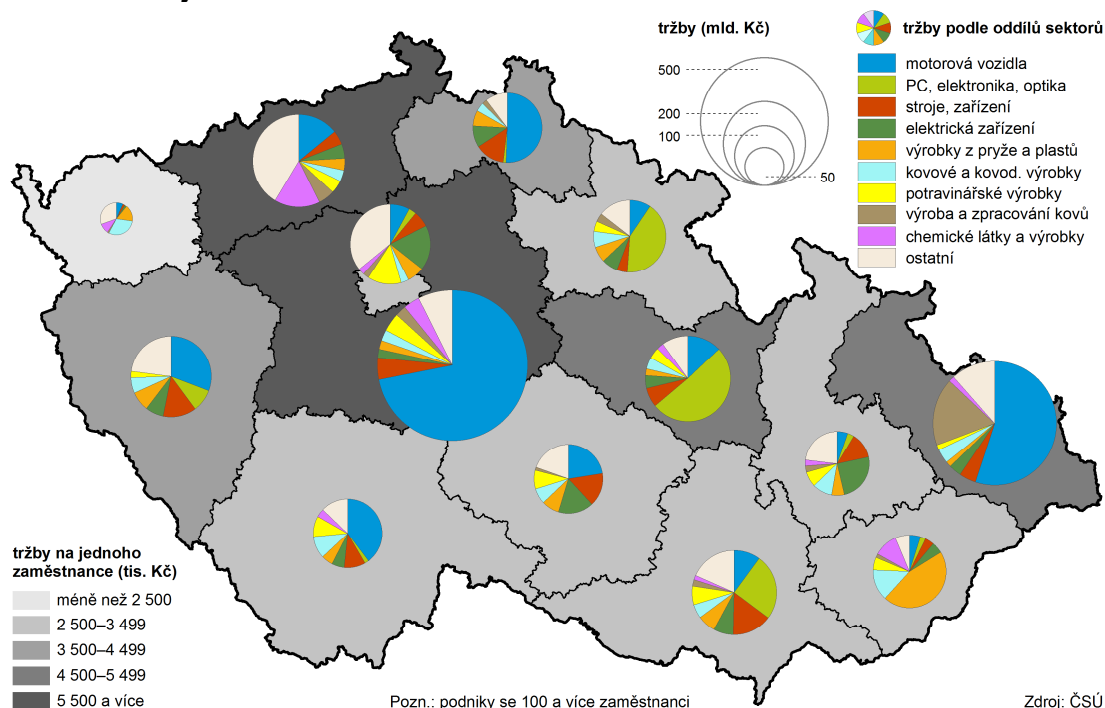
Zdroj: ČSÚ

Průměrná mzda v průmyslu je téměř o pětinu vyšší než v celé ČR.

Průměrná hrubá mzda v průmyslu činila v roce 2017 výše 38 145 Kč, což bylo o 6 tis. Kč (18,8 %) více, než představoval celorepublikový průměr a přibližně na stejné úrovni jako mzda pobíraná v pražském průmyslu (38 276 Kč). Mzda Středočechů zaměstnaných v průmyslu se zvyšovala dlouhodobě, a to i přes důsledky ekonomické recese. Poslední meziroční nárůst mzdy v běžných cenách o 6,9 % odpovídal republikovému trendu, nárůsty za pět let (o 19,7 %) a za deset let (o 52,9 %) byly vyšší v kraji, než tomu bylo průměrně v ČR.

Kartogram 14 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy zpracovatelského průmyslu v krajích v roce 2017

Kraj se na průmyslové výrobě ČR podílí jednou pětinou a na tržbách z vývozu jednou čtvrtinou.

Průmyslová výroba Středočeského kraje je v ČR dominantní; tržby kraje z průmyslové výroby představují 20,5 % republikové hodnoty, v tržbách za přímý vývoz je podíl kraje na republikové hodnotě ještě vyšší (24,9 %). Vývoz výrobků průmyslové povahy je pro kraj důležitý, na celkových tržbách se přímý vývoz podílí 75,2 % a v porovnání s obdobím před deseti lety se zvýšil téměř o deset procentních bodů.

Téměř 72 % průmyslové výroby kraje představuje automobilový průmysl.

Z celkově dosažených tržeb průmyslové povahy velkých průmyslových podniků pocházelo 99,1 % ze zpracovatelského průmyslu (750,7 mld. Kč). Hlavním a nejdůležitějším sektorem tohoto odvětví a potažmo celého průmyslu kraje je dlouhodobě výroba motorových vozidel, tvořící 71,7 % tržeb zpracovatelského průmyslu kraje a 15,6 % všech tržeb zpracovatelského průmyslu ČR. Na celorepublikové výrobě motorových vozidel se kraj podílí 44,6 %.

Energetika

Výkonem a především výrobou převládají v kraji parní elektrárny.

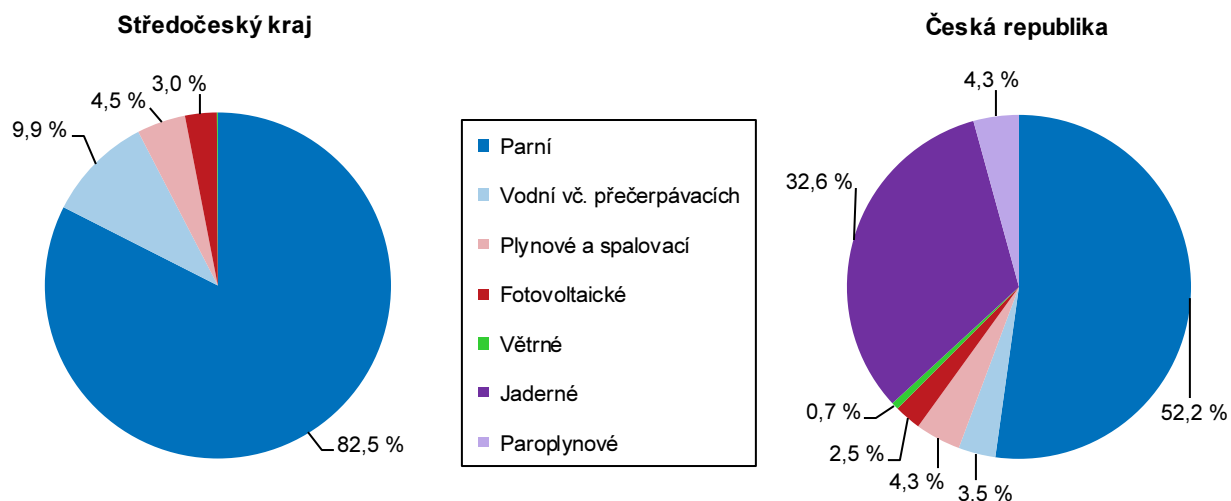
Většina elektrické energie vyrobené ve středočeských elektrárnách pochází z parních elektráren, v roce 2017 to bylo 82,5 % z celkové výroby elektřiny brutto⁶. Z dalších typů elektráren (podle technologie) převládaly vodní (9,9 %). Oba technologické typy elektráren byly vzhledem k absenci jaderné elektrárny

⁶ celková výroba elektřiny na svorkách generátorů (zdrojů).

a hydrologickým charakteristikám kraje daleko nad republikovým průměrem (parní 52,2 % a vodní 3,5 %) a v obou případech čtvrté nejvyšší mezi kraji.

Graf 54 Výroba elektřiny brutto podle technologie elektráren v roce 2017

Pramen: ERÚ

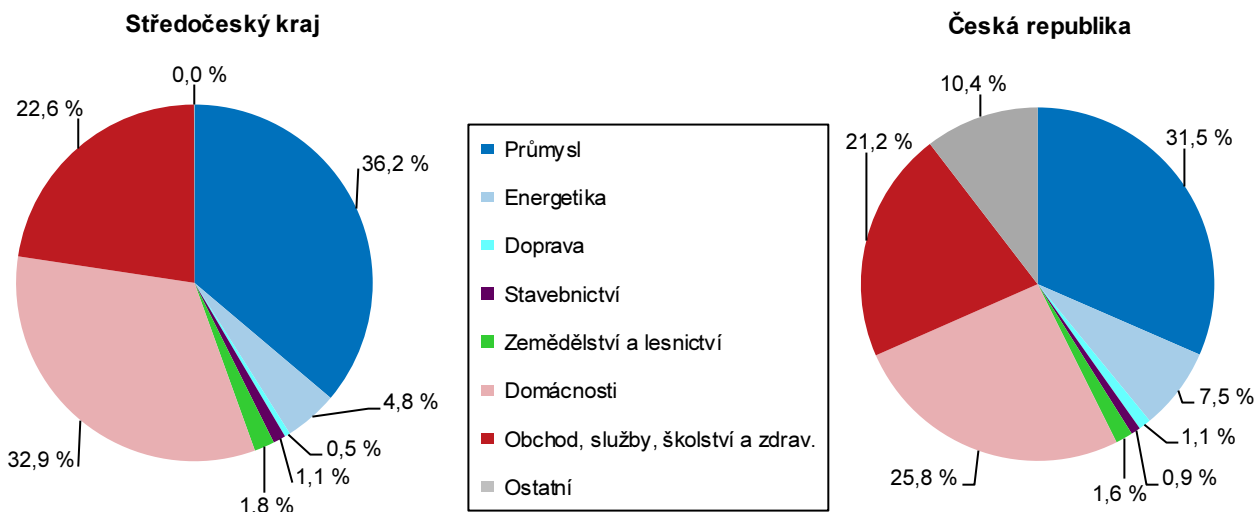
⁷ Výroba elektřiny brutto = celková výroba elektřiny na svorkách generátorů (zdrojů).

Dvě třetiny energie spotřebují průmysl a domácnosti.

Nejvíce elektrické energie v kraji spotřebuje průmysl a domácnosti. Tyto dvě skupiny uživatelů spotřebovaly v roce 2017 společně téměř 70 % z celkového objemu spotřebované elektřiny netto⁷. Dalších 23 % elektrické energie vyčerpala oblast obchodu, služeb, školství a zdravotnictví.

Graf 55 Spotřeba elektřiny netto podle odvětví spotřeby v roce 2017

Pramen: ERÚ

⁷ Spotřeba elektřiny netto = celková spotřeba elektřiny brutto - (vlastní spotřeba na výrobu elektřiny + spotřeba na přečerpávání v přečerpávacích vodních elektrárnách + ztráty v sítích)

Spotřeba elektřiny na obyvatele je v rámci ČR nadprůměrná.

Středočeské domácnosti spotřebovaly během roku 2017 třetinu z celkového objemu spotřebované elektřiny netto v kraji (32,9 %), přičemž u českých domácností to bylo průměrně o sedm procentních bodů méně (25,8 %). Nadměrnou spotřebu energie u středočeských domácností dokazuje i 17,6% podíl kraje na celorepublikové spotřebě, přičemž Středočeši tvoří „jen“ 12 % všech domácností v ČR. Na jednoho

⁷ spotřeba elektřiny netto = celková spotřeba elektřiny brutto - (vlastní spotřeba na výrobu elektřiny + spotřeba na přečerpávání v přečerpávacích vodních elektrárnách + ztráty v sítích)

obyvatele Středočeského kraje připadala průměrná roční spotřeba přibližně 1 987 kWh, na obyvatele v ČR to bylo v průměru jen 1 437 kWh/rok.

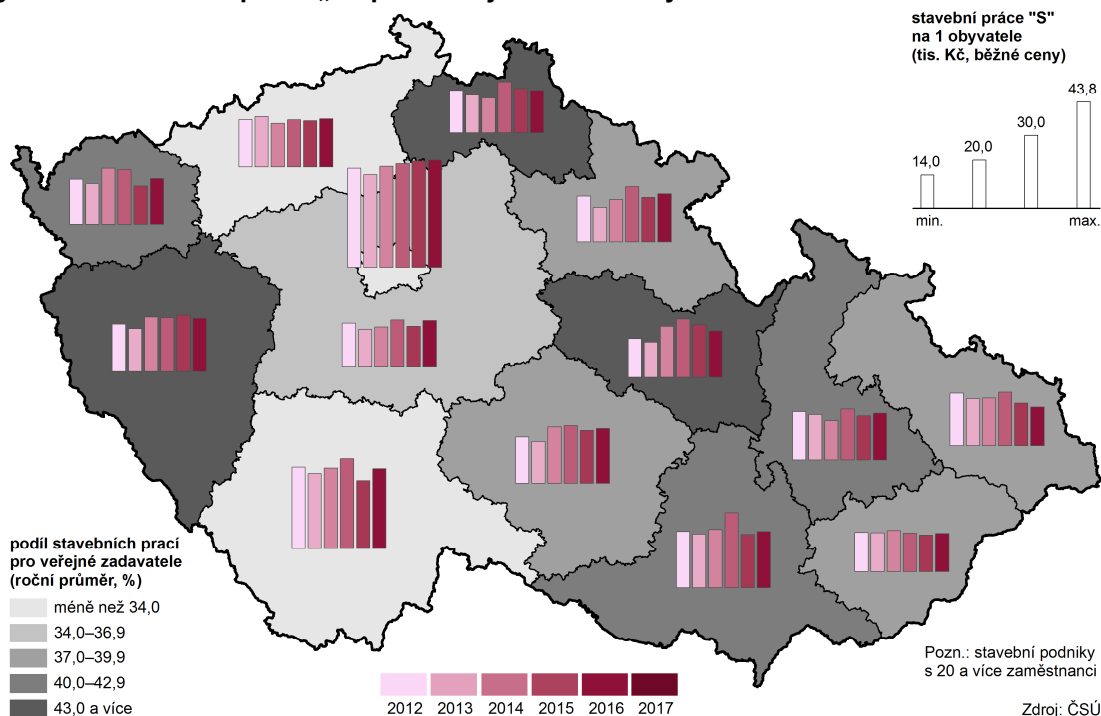
Stavebnictví, bytová výstavba

Výroba stavebních podniků se sídlem v kraji se stále snižuje, jediné oživení v pětiletém období proběhlo v roce 2015.

Počet zaměstnanců ve stavebních podnicích se sídlem v kraji se během pěti let snížil o desetinu.

Základní výroba stavebních podniků se sídlem v kraji a počtem zaměstnanců 50 a více není zatím schopná, po období ekonomické recese na přelomu posledních desetiletí, výrazněji oživit. V období 2012–2017 zaznamenala výroba jen jediný meziroční nárůst v roce 2015 o 12,2 %, obdobně tomu bylo v tu dobu v celé republice (o 12,9 %). Republiková výroba zaznamenala ve sledovaném období ještě jeden meziroční nárůst, a to v roce 2014 (o 1,3 %), zatímco v kraji v tu dobu stále probíhal pokles (o 2,9 %). V letech 2016–2017 byly zaznamenány jak na krajské, tak celorepublikové úrovni meziroční poklesy; zatímco v roce 2016 byl republikový pokles vyšší (ČR 13,2%, kraj 4 %), v roce 2017 tomu bylo naopak a kraj zaznamenal obdobný pokles jako v předchozím roce (ČR 1,7 %, kraj 4,1 %). Se snižováním objemu výroby klesala v posledním pětiletém období také zaměstnanost ve stavebních podnicích, v roce 2017 byl průměrný evidenční počet zaměstnanců o 9,7 % nižší než v roce 2012. Ohodnocení práce se díky hospodářskému vývoji a růstu cen ve sledovaném období snížilo pouze v roce 2013, v následujících letech docházelo jen k navyšování průměrné mzdy; oproti roku 2012 o 4,7 tisíc korun představující 16% zvyšování na hodnotu 33,5 tisíc korun za rok 2017. Ta byla přibližně o tisíc korun nižší než průměrná mzda v ČR a čtvrtá nejvyšší mezi kraji. Meziroční růst středočeské mzdy byl v posledních dvou letech vyšší, než tomu bylo u celorepublikového průměru.

Kartogram 15 Stavební práce „S“ podle kraje místa stavby v letech 2012 až 2017

Hodnota stavebních prací na území kraje zaznamenala od roku 2014 jen jediný meziroční pokles, a to v roce 2016.

Hodnota stavebních prací s místem stavby v kraji za stavební podniky s 20 a více zaměstnanci začala ožívat již v roce 2014 (o 7 %) a kromě jednoho propadu v roce 2016 zaznamenává nárůst, ten poslední v roce 2017 činil 15,2 %. Za celé sledované období 2012–2017 se hodnota stavebních prací na území kraje zvýšila o 11,4 %. Roční hodnota stavebních prací na území kraje byla v letech 2012–2015 mezi kraji čtvrtou nejvyšší, v letech 2016–2017 se hodnota dostala na třetí pozici před Moravskoslezský kraj za hl. m. Praha a Jihomoravský kraj. Hodnota stavebních prací

přečtena na jednoho obyvatele kraje (19,1 tis. Kč) byla v roce 2017 desátou nejvyšší, čímž ve srovnání s předchozími lety (2012–2016) došlo ke zlepšení o dvě pozice.

Hodnota stavebních prací na obyvatele byla v roce 2017 nejvyšší v okrese Benešov, dlouhodoběji v okrese Mladá Boleslav.

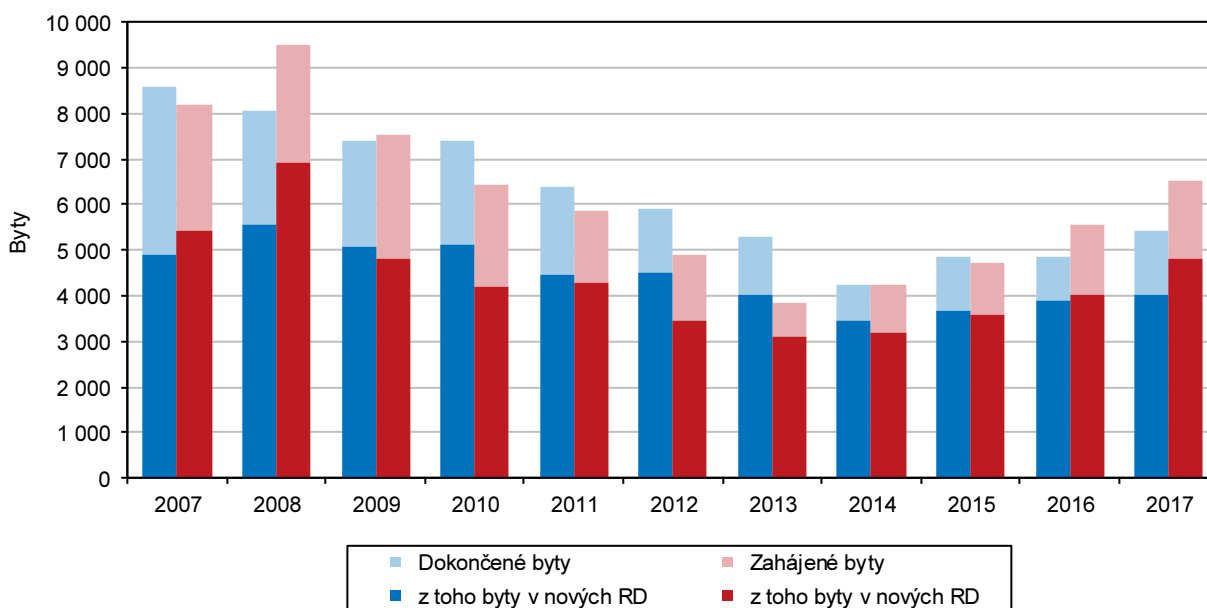
V rámci kraje proběhl mezi roky 2012 a 2017 nárůst hodnoty stavebních prací v devíti okresech, přičemž u okresu Praha-východ se hodnota zvýšila dvojnásobně a u okresů Rakovník a Benešov o více než polovinu. Pokles hodnoty stavebních prací zaznamenaly tři okresy – Kladno, Kutná Hora a Mělník. Nejvyšší hodnoty stavebních prací připadající na 1 obyvatele vykazoval v roce 2017 okres Benešov (33,3 tis. Kč), což byla v meziokresním srovnání ČR čtvrtá nejvyšší hodnota. Přitom hodnota na obyvatele dosažená dva roky před tím řadila okres Benešov až na desáté z dvanácti míst v okrese. Vysoké hodnoty v roce 2017 zaznamenal v kraji také okres Mladá Boleslav (29,7 tis. Kč), který si kontinuálně drží přední pozici mezi středočeskými okresy v přepočtu hodnoty stavebních prací na obyvatele a v ročním průměru za celé sledované období 2012–2017 dosahoval mezi středočeskými okresy nejvyšší hodnoty (25 tis. Kč).

Po roce 2014 dochází v kraji k oživení bytové výstavby.

Nárůst stavebních prací byl do značné míry spojen s oživením bytové výstavby v kraji. Po nepříznivých propadech v letech 2009–2013, kdy se počet zahájených bytů na konci období dostal na 40% úroveň roku 2008, dochází v období let 2014–2017 k meziročním nárůstům, což představovalo na konci období o 70 % zahájených bytů více, než tomu bylo v roce 2013. Tempo posledních dvou meziročních změn je podobné, v roce 2016 došlo k nárůstu v počtu bytů o 17,9 % a v roce 2017 o 17,4 %. Během roku 2017 byla na území kraje započata výstavba 6,5 tis. bytů, obdobně jako tomu bylo v minulosti v letech 2002 či 2010. Roční maxima zaznamenal kraj v letech 2005 a 2008, kdy bylo zahájeno během roku přibližně 9,5 tisíce bytů. Podíl Středočeského kraje na bytové výstavbě ČR byl pětinnový (20,7 %) a čtvrtým rokem dochází k jeho navyšování (17,3 % v roce 2013). Historického maxima na celorepublikovém podílu dosáhl kraj v roce 2005 (23,7 %). Díky dynamice v posledních letech se Středočeskému kraji vrátilo v roce 2016 prvenství mezi kraji v započaté výstavbě nových bytů, které držel kraj v dlouhé časové řadě 2001–2013 a kdy jej pro období 2014–2015 vystřídal hl. m. Praha.

Graf 56 Bytová výstavba ve Středočeském kraji

Zdroj: ČSÚ

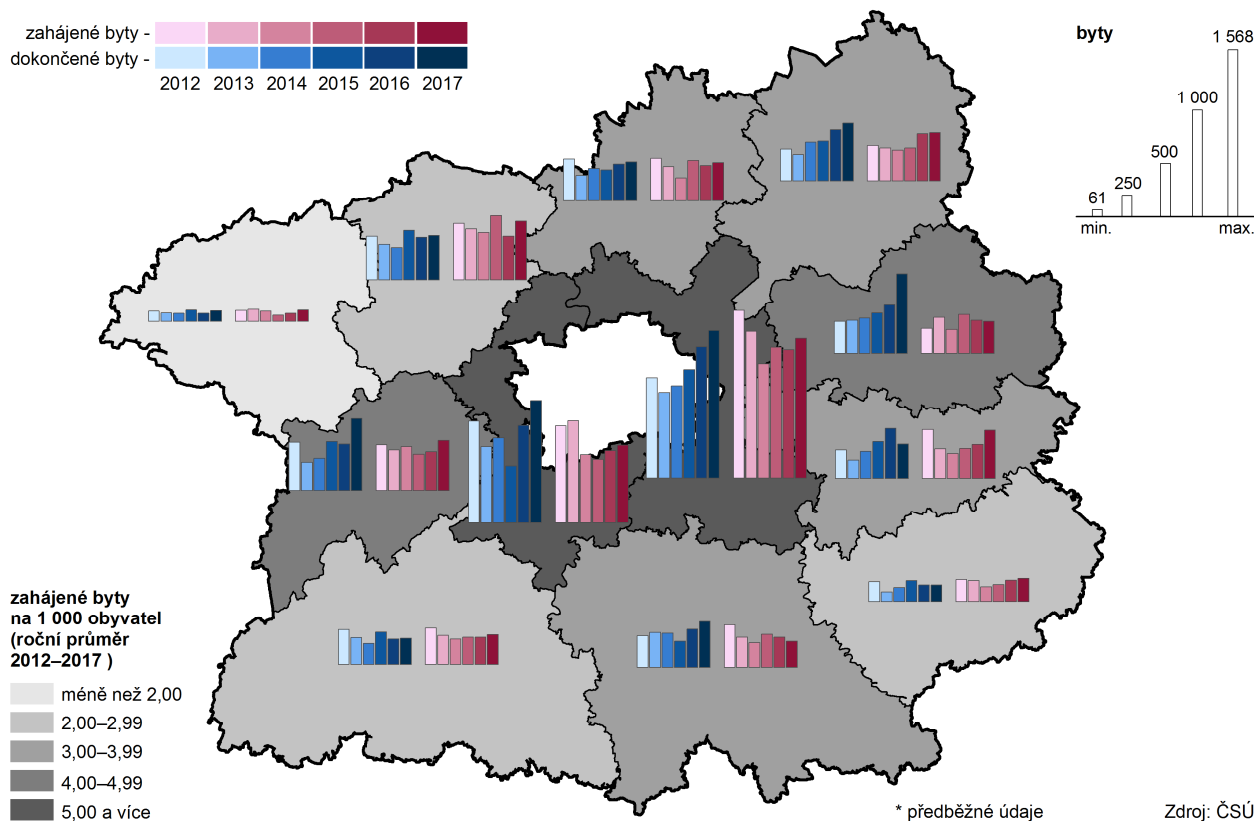
Téměř 40 % zahájené bytové výstavby kraje připadá okresu Praha-východ a Praha-západ.

Nejvíce bytových jednotek na území kraje se v roce 2017 začalo stavět v okresech Praha-východ (1 381) a Praha-západ (1 149). Centrální oblast kraje tvořena těmito dvěma okresy se na zahájené výstavbě kraje podílela z 38,8 %. Okres Praha-východ figuruje jako okres kraje s nejvyšším počtem zahájených bytů a to až na výjimku v roce 2012, kdy jej na jeden rok přeskočil okres Praha-západ, nepřetržitě od roku 2007, kdy vystřídal právě okres Praha-západ, který naopak dominoval v letech 2003–2006. Meziroční nárůst počtu zahájených bytů byl v roce 2017 patrný celkem v deseti okresech kraje, nejvýrazněji v okrese Nymburk o 65 %. Pokles zaznamenaly pouze dva okresy – Kolín o 31,4 % a Kutná Hora o 0,6 %.

Intenzita v okresech Praha-východ, Praha-západ, Beroun a Nymburk je nejvyšší v kraji i celé ČR.

Středočeský kraj a především centrální část tohoto regionu patří dlouhodobě k oblastem s největší bytovou výstavbou v celé republice, a to i v přepočtu na počet obyvatel. Průměrná roční intenzita zahájené výstavby v kraji za období let 2012–2017 dosahovala hodnoty 3,8 bytů na 1 000 obyvatel, což byla hodnota nad republikovým průměrem (2,5 ‰) a mezi kraji nejvyšší. Opakem, tedy regionem s nejnižší intenzitou zahájené výstavby, byl Ústecký kraj (1,3 ‰). V rámci Středočeského kraje byla intenzita nejvyšší v okresech Praha-východ, Praha-západ (oba po 6,3 ‰), Beroun (4,8 ‰) a Nymburk (4,3 ‰). Stejného pořadí jako v kraji dosahovaly tyto čtyři okresy také v meziokresním srovnání v rámci celé ČR. Nejnižší intenzitu zahájené výstavby v kraji zaznamenal okres Rakovník (1,6 ‰), v rámci celé ČR to byly okresy Most a Sokolov (oba 0,8 ‰).

Kartogram 16 Zahájená bytová výstavba v okresech Středočeského kraje v letech 2012 až 2017

Tři čtvrtiny nové bytové výstavby kraje tvoří rodinné domy, třetí nejvyšší podíl mezi kraji.

Již tradičně bývá více zahájených bytů v kraji situováno do rodinných domů, podíl 73,9 % (bez nástaveb, přístaveb a vestaveb k rodinným domům) na celkovém počtu zahájených bytů byl po Libereckém kraji a Kraji Vysočina třetí nejvyšší v ČR. Nejvyššího podílu zahájených bytů v rodinných domech v rámci kraje zaznamenaly v rozmezí 85–86 % okresy Mladá Boleslav, Praha-východ a Příbram, u bytů v bytových domech to byly v rozmezí 30–33 % okresy Nymburk a Praha-západ.

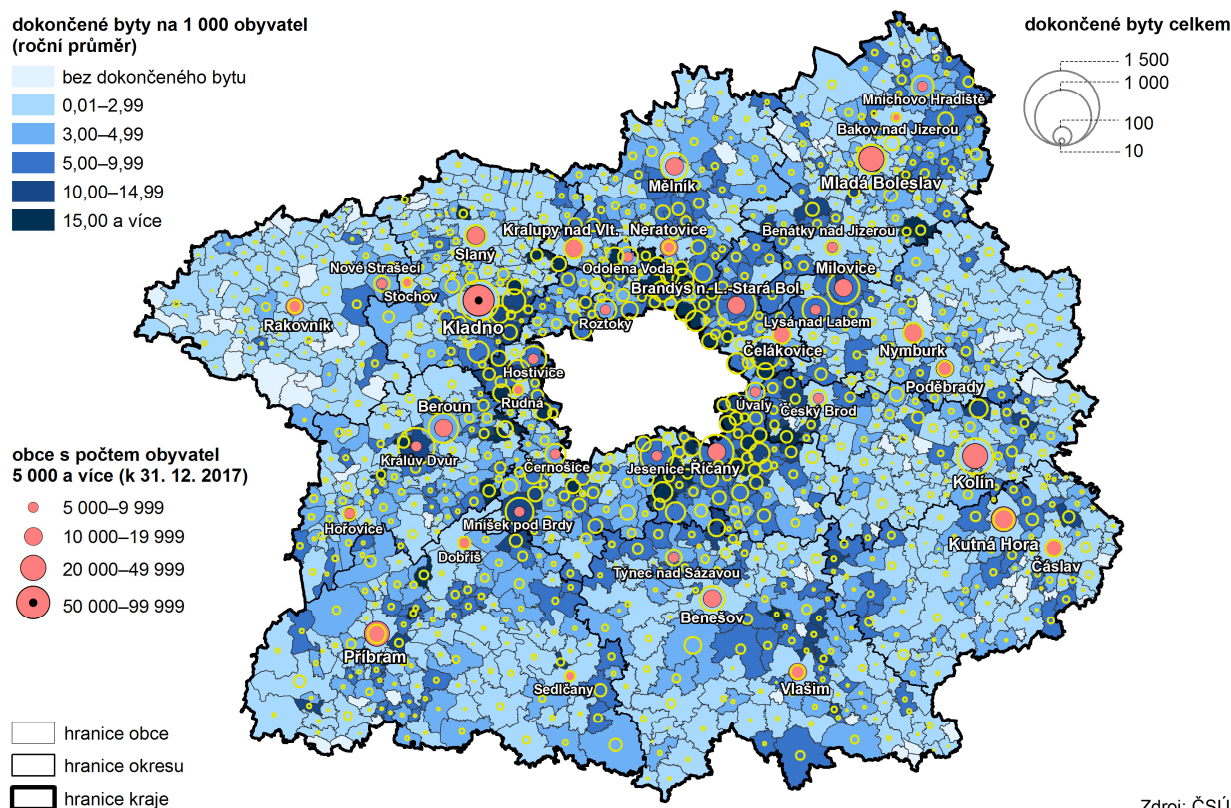
Absolutně nejvíce bytů v rodinných domech se začalo stavět v okrese Praha-východ (24,6 % z kraje) a zahájení třetiny středočeských bytů v bytových domech bylo patrné v okrese Praha-západ (32,8 %). Čtyři okresy kraje nezaznamenaly během roku 2017 žádný zahájený byt v bytovém domě, okres Kutná Hora nezaznamenal ani žádný zahájený byt v nástavbě, přístavbě nebo vestavbě k bytovému domu.

V letech 2016–2017 převládala bytová výstavba zahájená nad dokončenou.

V posledních třech letech roste počet dokončených bytů.

Vývoj dokončené bytové výstavby je oproti vývoji zahájené výstavby časově posunut. Zatímco do roku 2015 v absolutních hodnotách dominuje dokončená výstavba, díky dynamice posledních let převládala v období 2016–2017 zahájená výstavba. Počet dokončených bytů v kraji po roce 2007 klesal v celém období 2008–2014; počet dokončených bytů v roce 2014 byl poloviční stavu z 2007. Roky 2015 a 2017 znamenaly meziroční oživení bytové výstavby v podobě 15,3 %, resp. 12,1 % meziročního růstu, dokončená výstavba v roce 2016 stagnovala a dosáhla mírného 0,2% meziročního poklesu.

Kartogram 17 Bytová výstavba v obcích Středočeského kraje v letech 2012 až 2017

Nejvíce bytů se dokončuje v centrální oblasti kraje.

Nejvyšší roční intenzitu bytové výstavby v letech 2012–2017 zaznamenaly v kraji i v celé republice obvody Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Říčany, mezi českými městy nad 5 tis. obyvatel dominuje Králův Dvůr.

U dokončené bytové výstavby lze charakterizovat stav a vývoj i za nižší územní celky kraje. Během let 2012–2017 (souhrnně) bylo dokončeno nejvíce bytů v centrální oblasti kraje, v porovnání obvodů obcí s rozšířenou působností dominovaly obvody Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (4,7 tis. bytů bytů) a Černošice (4,5 tis. bytů); součet obou obvodů znamenal 30% výstavbu celého kraje. Nejvíce dokončených bytů za celé sledované období mezi obcemi kraje zaznamenala města Kladno (680), Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (639) a Králův Dvůr (581). Intenzitou dokončené výstavby, tj. přepočtem na 1 000 obyvatel, dominovaly mezi SO ORP kraje obvody Říčany (8,0 ‰) a Brandýs nad Labem-Stará Boleslav (7,8 ‰), které zároveň zaujímaly první a druhou pozici nejvyšší bytové intenzity v celorepublikovém srovnání obvodů ORP. Nejnižší hodnoty v kraji dosahoval obvod Rakovník (1,6 ‰), pod roční úroveň 2 bytů na 1 000 obyvatel připadaly ještě obvody Příbram, Poděbrady a Votice. Mezi obcemi dominovaly v intenzitě dokončené bytové výstavby

ty v těsné blízkosti hlavního města, prvních deset obcí s nejvyšší intenzitou se nacházelo na území obvodů ORP hraničící s hlavním městem (nejvíce obec Zlonín – 47). Intenzita bytové výstavby ve středočeském městě Králův Dvůr (12,3 ‰) byla nejen v rámci kraje, ale taktéž mezi stejnou skupinou měst v ČR, nejvyšší. Druhou, třetí a čtvrtou nejvyšší intenzitu v ČR zaznamenaly taktéž středočeská města, konkrétně Mníšek pod Brdy (10,3 ‰), Jesenice v okrese Praha-západ (9,2 ‰) a Milovice (6,8 ‰). Nejnižší intenzity bytové výstavby mezi středočeskými městy zaznamenaly Neratovice a Příbram (obě 0,7 ‰).

V návaznosti na zahájenou bytovou výstavbu počet vydaných stavebních povolení třetím rokem pozvolna roste.

V návaznosti na ožívající bytovou výstavbu začaly stavební úřady Středočeského kraje vydávat třetím rokem po sobě více stavebních povolení. Nárůsty byly ovšem pozvolné, poslední v roce 2017 dosáhl 1,3 % a v porovnání se stavem v roce 2014 se počet povolení zvýšil celkově o 8,5 %. Meziroční nárůst počtu vydaných povolení zaznamenalo v roce 2017 sedm okresů kraje (nejvíce Mladá Boleslav – 12,4 %), u pěti okresů se počet meziročně snížil (nejvíce Mělník – 7,7 %).

Ceny nemovitostí

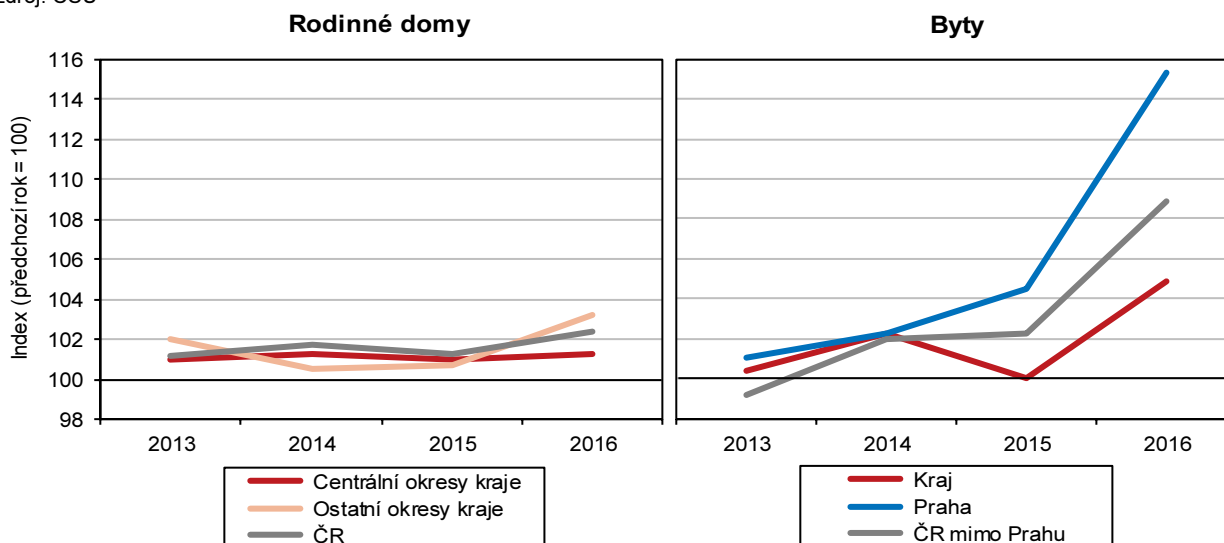
Ceny nemovitostí patří k nejvyšším v ČR.

Rozsah průměrných kupních cen rodinných domů mezi periferní a centrální oblastí kraje je od 2–6 tisíc Kč za m³.

Trh s nemovitostmi ve Středočeském kraji, zejména v jeho centrální části (okresy Praha-východ a Praha-západ), patří díky své poloze a vzhledem ke stále vysoké intenzitě bytové výstavby a silné poptávce mezi velmi lukrativní regiony. Tomu odpovídá i cenová hladina prodávaných nemovitostí pohybující se nad republikovým průměrem a patřící k nejvyšším v ČR. V období let 2014–2016 (naposledy zveřejněný tříletý průměr) se průměrná kupní cena rodinných domů v kraji (3 540 Kč/m³) pohybovala přibližně na 143 % republikového průměru (2 482 Kč/m³). V centrální oblasti kraje v okresech Praha-východ a Praha-západ se kupní ceny rodinných domů pohybovaly těsně pod hranicí 6 000 Kč/m³. Nejlevněji v kraji se rodinné domy prodávaly v okresech Kutná Hora a Rakovník, kde průměrné kupní ceny těsně přesáhly hranici 2 tisíc Kč/m³. Průměrná cena bytů v kraji dosahovala ve sledovaném období 21 652 Kč/m², což odpovídalo 110 % celorepublikového průměru (19 750 Kč/m²). V centrální oblasti se kupní ceny pohybovaly nejvýše v okrese Praha-západ (31 063 Kč/m²) a v rámci republiky se po Praze a Brně jednalo o třetí nejvyšší hodnoty. Nad cenovou hladinou průměru Středočeského kraje se mimo okresů Praha-západ a Praha-východ (27 661) dostaly také okresy Mladá Boleslav (24 053), Beroun (22 894) a Kladno (22 294). Nejlevněji se prodávaly byty v okresech Kutná Hora a Příbram, a to v průměru pod hranicí 15 tis. Kč/m².

Graf 57 Indexy cen nemovitostí ve Středočeském kraji a ČR (roční průměr)

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: údaje za rok 2016 jsou předběžné

Ceny bytů v kraji se zvyšují, oproti republice a Praze byl růst v roce 2016 nižší.

Průměrné roční indexy cen rodinných domů v letech 2013–2016 se ve srovnání s cenovou hladinou předchozího roku (=100) meziročně zvyšovaly; v kraji mimo centrální oblast se jednalo v letech 2014 a 2015 o růst minimální (100,5 resp. 100,7), cenový index se zvýšil výrazněji až v roce 2016 (103,2). U centrální oblasti kraje reprezentované okresy Praha-východ a Praha-západ byl meziroční nárůst cenového indexu ve sledovaném období kontinuální v rozmezí 101,0–101,3. Podle zveřejněného odhadu nastal v roce 2017 v centrální oblasti výrazný meziroční nárůst (105,1). Ceny bytů v celém kraji se v letech 2013–2014 mírně zvyšovaly, v roce 2015 zůstaly na hodnotě předchozího roku. K vzestupu meziročního cenového indexu došlo v roce 2016 (104,9), ten byl ovšem nižší než u ostatních krajů (108,9) či u hlavního města (111,0).

Cestovní ruch

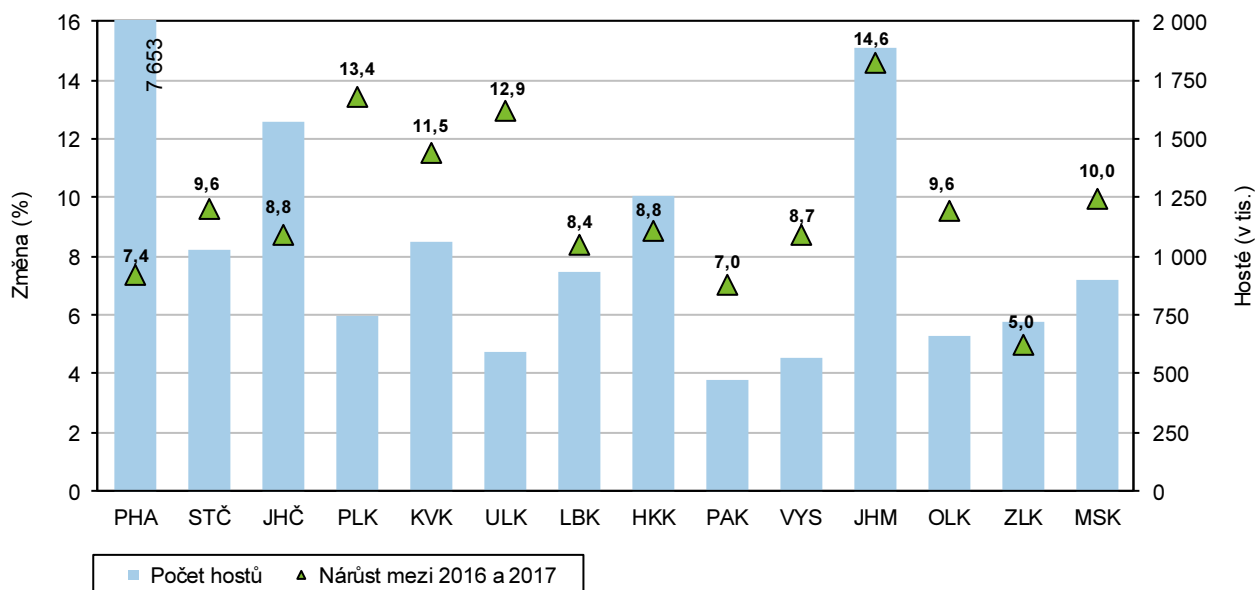
Návštěvnost ubytovacích zařízení roste třetím rokem.

Návštěvnost byla mezi kraji průměrná, intenzita návštěvnosti podprůměrná.

Během roku 2017 přijelo do 667 hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) ve Středočeském kraji celkem 1,021 tis. návštěvníků a poprvé od roku 2012 tak byla překročena hranice milionového návštěvníka. V porovnání s předchozím rokem se počet hostů zvýšil o 8,8 % a počet přenocování se zvýšil o 5,5 %. Růst návštěvnosti pokračoval v kraji již třetím rokem a byl vyšší než v předchozím roce (3,5%). K meziročnímu nárůstu návštěvnosti došlo v roce 2017 ve všech regionech ČR, růst Středočeského kraje byl shodný s celorepublikovým průměrem. Počtem ubytovaných hostů patřil kraj k průměrným (5. nejvyšší) a na celkovém počtu ubytovaných hostů v České republice se podílel 5,1 %. Nejvíce turistů bylo ubytováno v hl. m. Praze (podíl na ČR 38,3 %), nejméně pak v Pardubickém kraji (2,3 %). Intenzita cestovního ruchu byla ovšem vzhledem k velikosti a lidnatosti středočeského regionu oproti ostatním krajům velmi nízká; na tisíc obyvatel kraje připadalo 759 ubytovaných hostů, v celé ČR to bylo 1 889. Nižší intenzity dosahovaly jen Ústecký (722) a Moravskoslezský kraj (743), naopak nejvíce ubytovaných hostů v přepočtu na obyvatele zaznamenala Praha (5 948).

Graf 58 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích v roce 2017

Zdroj: ČSÚ

Oproti roku 2016 vzrostla návštěvnost v roce 2017 ve všech měsících.

Meziroční nárůst návštěvnosti (počtu hostů i přenocování) v kraji byl zaznamenán ve všech měsících roku 2017. Nejvýrazněji tomu bylo na jaře ve 2. čtvrtletí roku, kdy se ubytovalo téměř dvě pětiny více osob, než tomu bylo ve stejném období

předchozího roku. Nejvíce hostů se ubytovalo v letních měsících v červenci (151,5 tis.) a v srpnu (142,7 tis.), stotisícovou hranici počtu ubytovaných překonaly také statistiky z června (112,4 tis.) a září (105,4 tis.) Nejméně hostů přijelo v měsících na začátku roku, a to v lednu (41,9 tis.) a únoru (44,8 tis.).

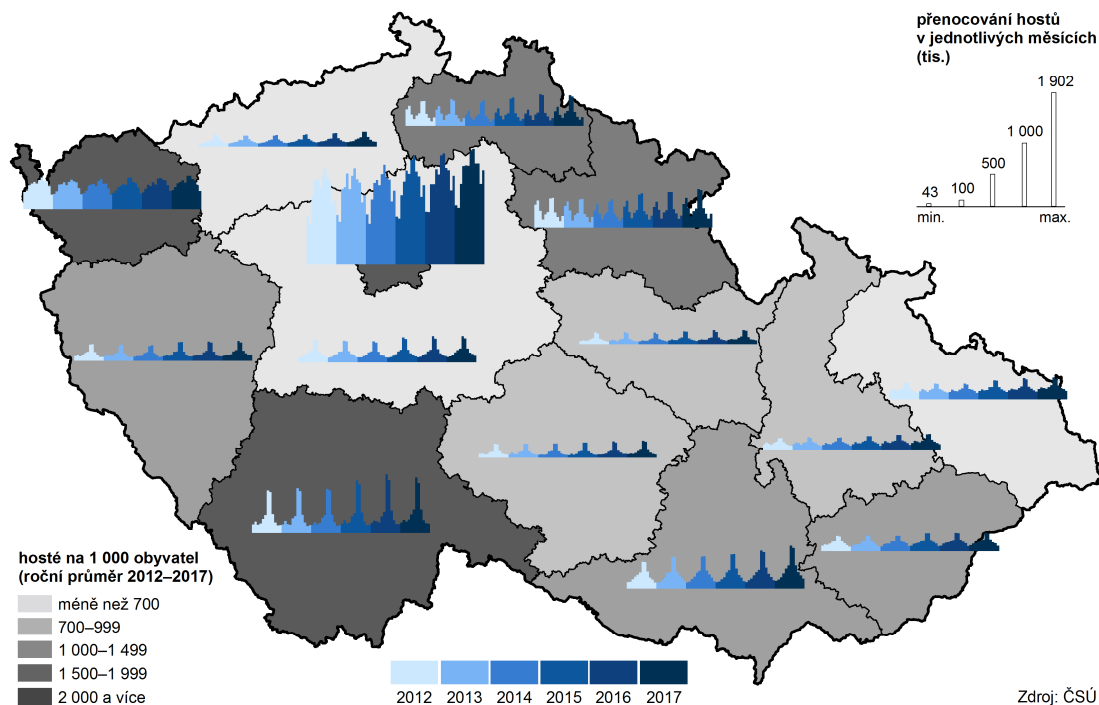
Délka pobytu se mírně snížila a je nižší než průměr ČR.

Průměrná délka pobytu jednoho hosta představovala ve Středočeském kraji 2,37 noci, což byla z celorepublikového pohledu podprůměrná hodnota (2,66). Nižší průměrná délka pobytu byla zaznamenána v hlavním městě Praze (2,36) a nejnižší hodnotu dlouhodobě vykazuje Jihomoravský kraj (2,00). Nejdelší pobyty trávili návštěvníci tradičně v Karlovarském kraji (4,97). Nejdelší pobyty ve Středočeském kraji podle měsíců byly v průběhu roku zaznamenány v červenci (2,90), naopak nejkratší dobu trávili hosté v ubytování v předchozím měsíci – červnu (2,07).

Zvýšil se počet tuzemských i zahraničních hostů.

Mezi častěji ubytované hosty kraje patří dlouhodobě tuzemští návštěvníci, tzv. rezidenti (76,2 %), kterých se ubytovalo o 51,5 tis. (7,1 %) více než v roce 2016. Hostů přijíždějících ze zahraničí, tzv. nerezidentů, přijelo do kraje o 30,8 tis. více, což představovalo 14,5% meziroční nárůst, což byl v porovnání s tuzemskými hosty dvojnásobný nárůst.

Kartogram 18 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích v letech 2012 a 2017

Čtvrtinu zahraniční klientely tvořili Němci.

Největší skupinu hostů ze zahraničí (podle státního občanství) tvořili tradičně občané Německa (podíl 25,1 % ze všech zahraničních hostů), následovali hosté ze Slovenska (12,3 %), Číny (7,1 %), Polska (7 %) a Rakouska (6,5 %). Z deseti zemí, jejichž občané nejčastěji navštívili Středočeský kraj, vzrostl meziročně počet hostů u devíti zemí, především u Číny (o 177,3 %), jejich obyvatelé se v žebříčku návštěvnosti kraje posunuli ze sedmého na třetí místo před Polsko, Rakousko a Jižní Koreu. Pokles mezi roky 2016 a 2017 nastal u ubytovaných hostů ze sousedního Rakouska (o 4,4 %).

Díky vysokému nárůstu příjíždějících se ze sedmého na třetí místo v žebříčku návštěvnosti nerezidentů podle zemí posunuli Číňané.

Delší pobyty uskutečňují tuzemští než zahraniční hosté.

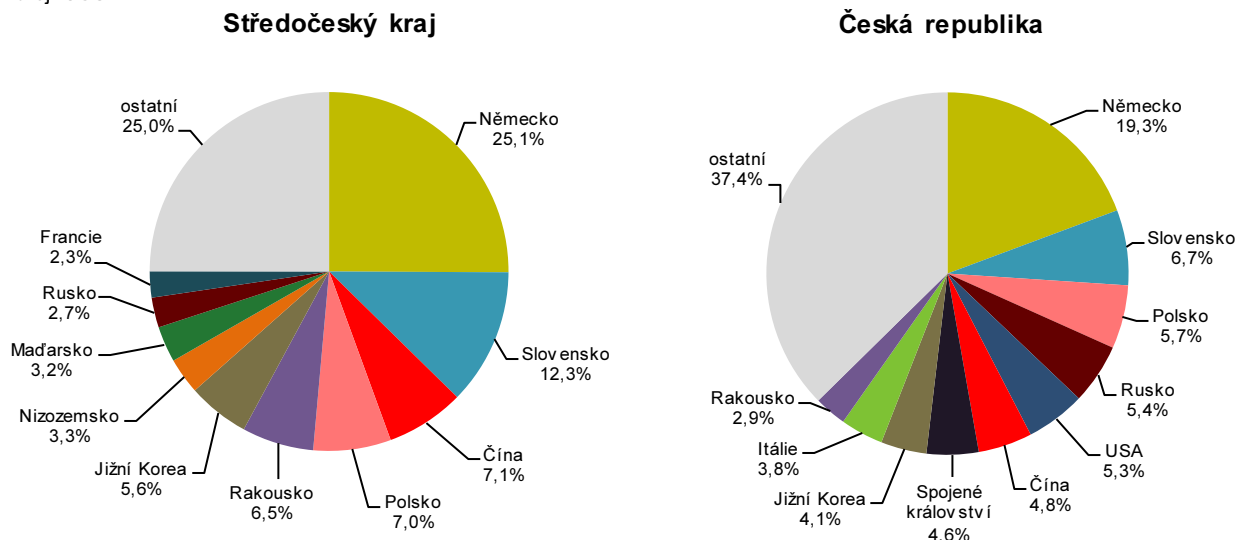
Čeští turisté tráví v ubytovacích zařízeních o něco delší dobu pobytu, než bylo tomu u cizinců, kteří středočeský region využívají spíše ke krátkodobým návštěvám s pobytem jinde, nejčastěji v hlavním městě. Tomu odpovídá v posledních letech

Z cizinců uskutečňují dlouhodobě nejdelsí pobyty Izraelci a Rusové, nejkratší Jihokorejci, Litevci a Číňané.

i rychlejší pokles průměrné délky pobytu u nerezidentů; u rezidentů mezi rokem 2012 a 2017. Z hostů přijíždějících ze zahraničí setrvávají v kraji nejdéle Izraelci (průměrně 5,70 nocí za období 2012–2017) a Rusové (4,71), naopak nejkratší dobu pobytu uskutečňovali dlouhodobě hosté z Jižní Koreje (1,12), Litvy (1,47) a Číny (1,67).

Graf 59 Struktura zahraničních návštěvníků HUZ podle zemí v roce 2017

Zdroj: ČSÚ

Kapacita ubytovacích zařízení v kraji byla využita z více než třetiny, přesto se dlouhodobě zvyšuje.

Využitím kapacity ubytovacích zařízení patřil středočeský region mezi kraje dlouhodobě k těm s nižšími výsledky, přesto se již čtvrtým rokem podíl čistého využití lůžek a pokojů zvyšuje. Zatímco za rok 2012 hosté obsadili čtvrtinu ubytovací kapacity (25% čisté využití lůžek a 27% využití pokojů), v roce 2017 byla využitelnost již více než třetinová (35 resp. 37 %). Využitelnost kapacity ubytovacích zařízení v České republice, která byla v roce 2017 okolo 50 %, dosti zvyšují dva kraje – Praha a Karlovarský kraj. U ostatních krajů byla pod celorepublikovým průměrem, nejméně pak v Kraji Vysočina s 30 %. Využitelnost kapacity HUZ byla v kraji nejnižší v návštěvnicky slabém období, tj. na počátku roku (v lednu 21 resp. 23 %) a postupně směrem do atraktivnějších letních měsíců se zvyšovala až na téměř na polovinu kapacity (v srpnu 49 % resp. 46 %). Od podzimních měsíců směrem ke konci roku se procento využitelnosti postupně snižovalo (v prosinci 26 % resp. 28 %). Téměř ve všech měsících roku 2017 vzrostla meziročně využitelnost ubytovacího zařízení, výjimkou byl pouze březen.

Návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení mírně klesla, zůstává však na dlouhodobém průměru.

Návštěvnost lázeňských ubytovacích zařízení v kraji (26,7 tis. hostů za rok 2017) mírně klesla o 2,3 % ve srovnání s předchozím rokem, nicméně počet ubytovaných se nadále pohybuje těsně nad průměrem let 2012–2017 (26,4 tis.). Meziroční pokles v počtu přenocování lázeňských hostů byl o něco vyšší – 4,1 %, čímž se lehce snížila průměrná doba pobytu lázeňského hosta z 8,6 na 8,4 nocí. V lázeňských komplexech převažovali mezi ubytovanými hosty výrazně tuzemští návštěvníci (89,3 %), přičemž v celé ČR byla převaha rezidentů méně výrazná (54,1 %). Na tom se výraznou měrou podílel především lázeňsky nejnavštěvovanější region v ČR – Karlovarský kraj, kde převažovala zahraniční klientela (71,9 %). Na celkové návštěvnosti lázeňských HUZ ČR se Karlovarský kraj podílil z 60,3 % a Středočeský z 3,2 %.

Většinu klientely středočeských lázní tvořili Češi, cizinci pouze desetinu.

